

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

«Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари»

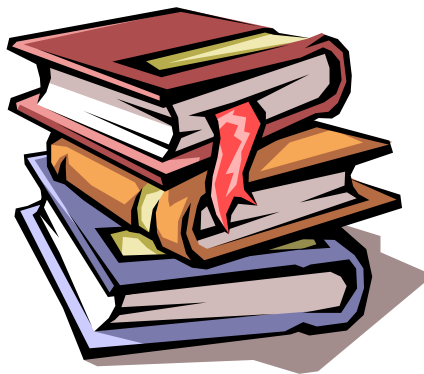
кафедраси

«МАДАНИЙ МАЪРИФИЙ ИШЛАРНИ РЕЖАЛАШТИРИШ ВА УСЛУБИЙ
РАХБАРЛИК»

ФАНИДАН

ЎҚУВ-УСЛУБИЙ МАЖМУА

Бакалавриат йўналиши: “5810400-ижтимоий-маданий
фаолият” йўналиши талаблари
учун

Наманган-2007

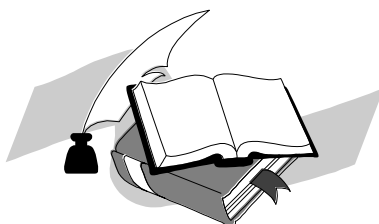
**Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги**

Наманган Давлат Университети

Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари кафедраси

**«Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик»
ФАНИДАН ТАЛАБА МУСТАКИЛ ИШИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ, НАЗОРАТ
КИЛИШ ВА БАХОЛАШ ТЎҒРИСИДА**

УСЛУБИЙ КЎРСАТМА

Наманган - 2007 й

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
Наманган Давлат Университети

«Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари» кафедраси йиғилишида кўриб чиқилган ва тавсия этилган.

Баённома № _____ « _____ » _____ 2007 йил.

Кафедра мудирѣ: ф.ф.н . О.Маматов

Тузувчи: ўқитувчи: А.Гаффаров

1. Умумий қоидалар

Ўзбекистон Руспубликаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги "Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида»ги 343- сонли қарори ҳамда олий ва ўрта махсус Таълим Вазирлигининг 2005 йил 25 февралдаги 34- сонли буйруғи билан тасдиқланган "Талаба мустақил ишини ташкил этиш, назорат қилиш ва баҳолаш тартиби тўғрисида»ги низоми ишлаб чиқилди.

Ушбу низом кадрлар тайёрлаш сифатини назорат қилишда талабаларнинг мустақил ишларини ташкил этиш, назорат қилиш ва баҳолаш тартиби белгилайди.

II. Талаба мустақил ишининг мақсад ва вазифалари

Талаба мустақил ишининг асосий мақсади ўқитувчининг раҳбарлиги ва назорати остида муайян ўқув, ўқув методик, илмий ва илмий педагогик ишларни мустақил равишда бажариш учун зарур бўлган билим ва кўникмаларни шакллантириш ва ривожлантиришдир.

I «Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» фанидан талаба мустақил ишининг вазифалари куйидагилардан иборат:

-янги билимларни мустақил тарзда пухта ўзлаштириш кўникмаларига эга бўлиш; керакли маълумотларни излаб топишнинг қулай усуллари ва воситаларини аниқлаш; кутубхона электрон картотекаси ёрдамида адабиёт топиш ва буюртма бериш; ўқув залида мавжуд адабиётларни аниқлаб олиш; электрон кутубхона, факультетлар манбааларини ўрганиш ва улардан фойдаланиш вақтини белгилаш;

- ахборот манбаалари ва манзилларидан самарали фойдаланиш; кутубхонадан ўқув адабиётларини керакли давр учун олиб, ўз вақтида топшириш; кафедралар кутубхонасидан фойдаланиш механизмини ишлаб чиқиш; компьютерлар хотирасидаги ахборот манбааларини дискетларга ёзиб бериш тартибини белгилаш;

-анъанавий ўқув - илмий адабиётлар, меъёрий ҳужжатлар билан ишлаш; **биринчи** курс талабаларида китоб билан ишлаш малакасини шакллантириш (чуқурлаштириб ўқиш, тез ўқиш, танлаб ўқиш ва хоказо); юқори курс талабаларига илмий адабиётлардан керакли маълумотларни топиш ва улардан самарали фойдаланиш малакасини ҳосил қилиш;

-электрон ўқув адабиётлар ва маълумотлар банки билан ишлаш; электрон кутубхона ходими ёрдамида маълумотлар банкини топиш ва ундан керакли адабиёт ёки маълумотни аниқлаш ва фойдаланиш, имконият бўлган тақдирда электрон дискетга ёзиб олиш;

- интернет тармоғидан мақсадли фойдаланиш; интернетда ишлаш жадвалини ўрганиш ва ажратилган вақтдан унумли фойдаланиш; интернетда топилган маълумотларни электрон дискетага кўчириб олиш ва ундам алоҳида фойдаланиш;

- берилган топшириқнинг рационал ечимини белгилаш;

- маълумот базасини таҳлил қилиш;

- иш натижаларини экспертизага тайёрлаш ва эксперт хулосаси асосида қайта ишлаш;

- топшириқларни бажаришда тизимли ва ижодий ёндошиш;

- ишлаб чиқилган ачим, лойиҳа ёки ғояни асослаш ва мутахассислар жамоасида ҳимоя қилиш;

- таълим технологиясини пухта ўзлаштириш кўникмаларига эга бўлиш;

- ўқитишнинг интерфаол технологияларидан фойдаланиш кўникмаларига эга бўлиш;

- талабаларни мустақил ижодий фикрлашга ўргатиш асосларини тўла ўзлаштирган бўлиш;

- замонавий касб педагогикаси маҳоратига эга бўлиш.

III. Талаба мустақил ишининг ташкилий шакллари

«Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» фанидан талаба мустақил ишини ташкил этишда фан (курс)нинг хусусиятларини,

шунингдек, ҳар бир талабанинг академик ўзлаштириш даражаси ва кобилиятини ҳисобга олган ҳолда куйидаги шакллардан фойдаланилади:

- айрим назарий мавзуларни ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш; фаннинг ишчи дастурида мустақил ўзлаштириладиган мавзулар, уларга ажратилган соатлар ва адабиётларни аниқ белгилаб қўйиш;

- семинар ва амалий машғулотларга тайёргарлик кўриш; семинар мавзулари ва амалий машғулот топшириқларини талабаларга семестр бошида етказиш; уларга ажратилган мустақил иш соатларини аниқ белгилаш;

- лаборатория ишларини бажаришга тайёргарлик кўриш; лаборатория ишларининг ҳажмини аниқ белгилаш, уларга тегишли методик кўрсатмаларни семестр бошида талабаларга етказиш; консультация вақтларида талабаларнинг лаборатория ишини мустақил бажаришларига имконият яратиш; мустақил иш доирасида лаборатория ишини жиҳозлаш ва қайта жиҳозлашга имконият яратиш;

- фанлар бўйича ахборот (реферат) тайёрлаш; реферат барча фанлардан барча курсларда мустақил иш сифатида (белгиланган вақт меъёри доирасида бажарилиши мумкинлигини талабалар онгига сингдириш; ҳар *бир* фандан бериладиган реферат мавзуларини унинг ҳажмини белгиланган ҳолда кафедра йиғилишида тасдиқлаш; талабаларга рефератларни гуруҳ - гуруҳ бўлиб тайёрлаш имкониятларини яратиш ва мунозара - диалог усулида ҳимоя қилишларини ташкил этиш;

- курс иши (лойиҳа)ни бажариш; талаба бунини бажариш жараёнида маъруза, амалий ва лаборатория машғулотлари даврида олган билим ва кўникмаларини ўзлаштириб, уларни амалда қўллай олиши ва муайян масалани ижодий ҳал этишни таъминлаш; курс иши (лойиҳаси) муайян фанга ажратилган мустақил иш ҳажми доирасида бажарилиши;

- малакавий битирув иши ва магистрлик диссертациясини тайёрлаш; буларга ўқув режасида алоҳида вақт ажратилганини ҳисобга олиш; рейтинг балини ҳисоблашда тегишли меъёрий ҳужжатлар талабларига риоя қилиш;

- назарий билимларни амалиётда қўллаш; педагогик амалиёт даврида дарс конспектини мустақил тайёрлаш; илғор педагогик технологиялар асосида дарс ўтиш; гуруҳдошлар дарсини таҳлил қилиш; ишлаб чиқариш амалиёти даврида назарий билимларни қўллай билиш;

- амалиётдаги мавжуд муаммоларнинг ечимини топиш;

- илмий мақола, анжуманга маъруза тезисларини тайёрлаш;

- ихтисослик фанлари бўйича амалиётдаги муаммолар ечимини топишга қаратилган топшириқларни бажариш.

Ўқитилаётган фаннинг хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда, талаба мустақил ишини ташкил этишда бошқа шакллардан ҳам фойдаланиш мумкин:

I. Ўқув фанлари бўйича намунавий ва ишчи дастурларда талаба мустақил ишининг шакли, мазмуни ва ҳажми ифода этилади, ишчи дастурда: ^

- назарий таълим топшириқ мавзуларини танлашда аудиторияда ўтилган материалнинг давомийлигини таъминлаш;

- ўрганиб чиқиб, конспект қилинадиган мавзуларни аниқ белгилаш;

- амалий машғулот (лаборатория иши, масала ечиш, семинар машғулотлари ва бошқалар) топшириқларининг назарий материаллар билан мутаносиб бўлишини таъминлаш;

- бажариладиган лаборатория ишлари рўйхатини бериш;

- масалалар рўйхатини тузиш (унга турли усуллар билан очиладиган масалаларни кўпроқ киритиш);

- курс иши ва лойиҳаларининг вариантини бериш;

- семинар машғулотлари мавзуларини ёритиш;

- ихтисослик фанлари бўйича амалиётдаги муаммолар очимини топишга қаратилган топшириқлар рўйхатини киритиш;

- фаннинг ҳар бир бобига тегишли адабиётлар (электрон ўқув адабиётлар)ни, унинг параграфларини кўрсатган ҳолда тавсия қилиш.

2. Талаба мустақил иши учун ажратилган вақт бюджетига мос равишда **«Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик»** фани бўйича мустақил ишининг ташкилий шакллари, топшириқлар вариантлари ишлаб чиқилади ва факультет илмий - услубий кенгашида тасдиқланади.

3. Мустақил ишни бажариш учун фанлар бўйича талабаларга зарурий методик қўлланма, кўрсатма ва тавсиялар ишлаб чиқилади.

IV. Талаба мустақил ишининг ахборот таъминоти

Талаба учун **«Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик»** фани бўйича мустақил иш топшириқлари тегишли кафедра профессори (ёки етакчи доценти) томонидан ўқув машғулотларини бевосита олиб боровчи ўқитувчи билан биргаликда тузилади ҳамда кафедра мудир томонидаи тасдиқланади. Талабага берилган топшириқда мустақил ишни бажариш бўйича дастлабки кўрсатма ва тавсиялар кайт этилади.

Мустақил иш топшириқлари тўпламини ишлаб чиқишда "Талабалар мустақил ишини ташкил этиш, назорат қилиш ва баҳолаш бўйича методик тавсиялар" дан фойдаланилади.

Мустақил ишни бажариш учун талабага ахборот манбаси сифатида дарслик ва ўқув қўлланмалар, методик кўрсатмалар, маърузалар матни, фанга оид маълумотлар тўплами ва банки, илмий ва оммавий даврий нашрлар, интернет тармоғидаги тегишли маълумотлар, берилган мавзу бўйича аввал бажарилган ишлар банки ва бошқалар хизмат қилади.

V. Талаба мустақил ишини назорат қилиш ва баҳолаш.

Талаба мустақил ишини назорат қилиш ўқув машғулотларини бевосита олиб боровчи ўқитувчи томонидан амалга оширилади

Маъруза, семинар, амалий машғулот, лаборатория ва бошқа машғулотларни олиб боровчи ўқитувчилар тегишли машғулотлар доирасида талабалар мустақил ишига раҳбарликни амалга оширадilar. Талабанинг мустақил иши муайян фан ишчи дастурида ажратилган соатларга мос рейтинг баллари билан баҳоланади ва натижаси фан бўйича талабанинг умумий рейтингига киритилади. Талабанинг мустақил иши рейтингини ҳисобга олган ҳолдаги якуний рейтинг бали маъруза ўқиган ўқитувчи томонидан якунланади ва белгиланган муддатда гуруҳ қайдномаси ҳамда рейтинг дафтарчасига бир вақтда қўйилади.

Мустақил иш бўйича белгиланган максимал рейтинг балнинг 55% дан кам балл тўплаган талаба фан бўйича якуний назоратга қўйилмайди. Талабанинг мустақил иш топшириқларини йил давомида бажариб бориши назорат қилинади.

«Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» фанидан 3-4-курс «Ижтимоий маданий фаолият» талабалари учун мустақил иш мавзулари

№	Мавзулар	Адабиётлар билан ишлаш	Интернет материал лари	Кургазмали курол	Реферат	Якуний балл	Жами
		Мах-1,5 балл	Мах-3 балл	Мах-3 балл	Мах-6 балл	Мах-1,5 балл	Мах- 15 балл
1.	Услубий раҳбарликни усул ва шакллари						

2.	Услубий раҳбарликни ўтказиладиган тадбирларда ўр						
3.	Маданий маърифий ишларни режалаштиришда ҳудуд қараб,аҳолига хизмат кўрсатиш						
4.	Клуб муассасасининг иш фаолиятини тўғри ва мақсад режалаштиришда услубий ёрдам						
5.	Шаҳар,туман маркази маданият уйлари услубий бўли вазифаси						
6.	Аҳолини хоҳиш истакларини аниқлаш						
7.	Ўзбек халқ байрамларни ўтказишда услубий ёрдам						
8.	Миллий байрамларни ташкил этишда услубий тавсияномалар						
9.	Услубчининг маданий муассасаларда ўтказиладиган тадбирлардаги ўрни						
10.	Маданият муассасаларини ташкилий хусусиятлари						
11.	Тўғарак ишларини юритишда услубий ёрдам						
12.	Услубий раҳбарликни амалиётдан фойдаланиши						
13.	Услубий раҳбарликни амалга оширишда техник воситалардан фойдаланиш						
14.	Маданий-маърифий фаолиятни демократлаштириш						
15.	Ўзбек санъатини тарқатиш						
16.	Маданий-маърифий ишларини ре-						

	жалаштириш						
17.	Бадиий хаваскорлик жамоалари фаолиятини ривожлантиришда услубий ёрдам						
18.	Ўтказилган тадбир тахлили						

Бунда талабанинг мустақил ишларини баҳолаш асосан 4 та кўрсаткич бўйича амалга оширилади:

I. Адабиётлар билан ишлаш даражаси – 1,5 балл

1. Талабанинг ВИЛОЯТ ва университет кутубхоналарига аъзолиги – 0,5 балл
2. Талабанинг картотекалардан фойдалана олиш даражаси – 0,5 балл
3. Адабиётлар билан ишлаш ҳолати - 0,5 балл

II. Интернет материалларидан фойдалана олиш даражаси - 3 балл

1. Компьютер саводхонлиги – 0,5 балл
2. Интернет сайтларининг рўйхати – 0,5 балл
3. Танланган материалларнинг мавзуга мос келиши - 1 балл
4. Материални таржима қилиш имконияти - 1 балл

III. Кўргазмали қуроллар тайёрлаш - 3 балл

1. Кўргазмали қуролнинг стандарт талабига мосқилиши
1-балл
2. Кўргазмали қуролнинг оригиналлиги (ўзига хослиги)
1-балл
3. Кўргазмали қуролнинг мавзуга мослиги -1 балл

IV. Мустақил ишнинг илмий жиҳатдан ёритилиши - 6 балл

1. Мустақил ишда ижтимоий - сиёсий воқеликнинг акс эттириши 1- балл
2. Мустақил ишда илмий назарий манбаларнинг ёритилиши –
2 балл
3. Мустақил ишда илмий амалий манбааларнинг ёритилиши –
2 балл
4. Хулоса ва тавсияларнинг мавжудлиги - 1 балл

V. Якуний назорат (Мустақил иш ҳимояси) – 1,5 балл

1. Талабанинг ўз мавзусини чуқур эгаллаганлиги 0,5- балл
2. Талабанинг эркин ва мустақил фикрлай олиши 0,5- балл
3. Талабанинг мулоқотчанлиги 0,5 - балл

**ЎБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ
ВАЗИРЛИГИ**

НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

«Тасдиқлайман»

Ўқув ишлари бўйича проректор

_____ доц. С.Н.Абдуллаев

«___» _____ 2008 йил

«Маданий - маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик»

ФАНИ БЎЙИЧА

Билим соҳаси : 80000-хизматлар

Таълим соҳаси: 5810400

Бакалавриат йўналиши: Ижтимоий маданий фаолият” (кундузги) таълим
йўналиши учун

И Ш Ч И Ў Қ У В Д А С Т У Р

Умумий ўқув соати : 89 соат

Шу жумладан : Маъруза - 16 соат

Амалий - 31 соат

Мустақил иш - 42 соат

Фаннинг ишчи ўқув дастури Наманган Давлат Университети ижтимоий гуманитар факультети йиғилишида кўриб, чиқилган ва тасвир этилган

5810400 – “Ижтимоий маданий фаолият” таълим йўналиши намунавий ўқув дастури

28 август 2004 йилги ўқув режасига мувофиқ ишлаб чиқилди.

Тузувчи : ўқитувчи : А.Гаффаров _____

Такризчи: катта ўқитувчи : Б.Бурунов _____

Фаннинг ўқув дастури ижтимоий гуманитар факультети илмий кенгашининг 2008 йил “ ____ ” _____ даги “ ____ ” - сон қарори билан тасдиқланди.

Илмий кенгаш раиси т.ф.н. : _____ **О.Маматов**

Баённома № _____ « ____ » _____ 200__ йил .

Келишилди

“Ижтимоий маданий фаолият”

кафедраси мудири ф.ф.н: _____ **З.Хайдаров**

“ ____ ” _____ 2008 йил.

Наманган Давлат Университети

This image shows a full page of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

_____ (профессор - ўқитувчининг И.Ф.О.) _____ (имзоси)

(ИМЗОСИ)

(ИМЗОСИ)

Илмий Кенгаш раиси : _____
(имзо) _____
(Ф . И. О .)

1. СЎЗ БОШИ

«Маданий – маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» Фани дастурдаги мутахассислик фанлардан бири бўлиб, асосий фанлардан ҳисобланади.

Ушбу фан орқали Мустақил диёримизда амалга оширилаётган маданий-маърифий ишлар тарихини назарий умумлаштириш ва материаллар асосида ҳозирги маданий - маърифий ишлар самарадорлигини оширишга доир тавсияларни амалий машғулотлар орқали ўрганишдан иборат.

Маданий - маърифий муассасалар ишини режалаштириш ва услубий раҳбарлик ишини ташкил этишда Республикамиздаги мазкур кулблар, маданият уйлари ва саройлар, кутубхоналар, музейлар тармоғини кенгайтиришга шулар орқали халқни инсонпарварлик руҳида тарбиялашга, унинг маданий савиясини тобора оширишга, истеъдод ва қobiliятларини такомиллаштиришга доимо жидди эътибор бериб келиниши зарурлиги талабаларга мана шу фан орқали ўргатилади.

1.1. ФАНИНГ АСОСИЙ МАҚСАД ВА ВАЗИФАЛАРИ.

“Маданий - маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик ” фани Ижтимоий маданий фаолият йўналиши талабаларига мўлжалланган бўлиб, фанни тўрт босқичдан иборатдир. Талабалар биринчи босқичда маданий муассасаларни ташкил этиш ва бошқариш вазифаларини ўрганилса, қолган бўлимларда маданий муассасалардаги бадиий оммавий тадбирларни тайёрлаш ва уни ўтказиш сир асрорларини ўрганадилар шунинг маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фани билан якунланади.

Маданий муассасалари ўз фаолиятини аҳоли турли гуруҳларининг мутахассислиги, миллий, ёш ва бошқа хусусиятлар ҳамда уларнинг маданий талаблари ва қизиқишларини ҳисобга олган ҳолда амалга оширади. Бу вазифаларни бажариш учун маданий – оммавий ва тарбиявий ишларнинг ранг-баранг воситалари, шакллари ва усулларидан унумли фойдаланади, бўш вақтни мазмунли уюштириш учун дам олишнинг барча турларини ривожлантиради, маданий хизмат кўрсатиш сифатини мунтазам такомиллаштириб боришдан иборат бўлиб, бу фанни ўқитишдан мақсад, талабалар келажакда ташкилотчилик, ижодкорлик сингари фазилатларни ўзида сингириш кўзда тутилади.

1.2 “Маданий - маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик ” фанининг талабаларнинг ўқувига ва кўникмасига қўйиладиган талаблар

Республикамизнинг таълим соҳасидаги давлат сиёсати асосий йўналишлари ва стратегиясини янада кучайтиришга, ҳукуматимиз маданий маърифий фаолият соҳасидаги олий фармон ва қарорларни амалга ижро этишдаги фаолиятни изчиллаштириш, жамиятимизда олиб борилаётган маданий оммавий тадбирларнинг сиёсий-маънавий структурасини ўзгартиришда салмоқли хисса қўша олиши

К ў н и к м а л а р :

- Маданий муассасалар фаолиятига оид адабиётлар билан самарали ишлаш;
- Мустақил равишда бирон бир оммавий тадбирлар ўткази олиш;
- Замонавий маданий ўзгариш, дунёдаги маданий янгилкилардан бохабар бўлиш.

1.3. Ўқув режасидаги бошқа фанлар билан алоқаси.

“Маданий - маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик ” Фани ижтимоий фанлар тизимидан ўрин олган тарих, маданият ва санъат тарихи ,

этномаданият, қадриятшунослик, этика ва эстетика, адабиёт, акциология, маънавият асослари фанлари билан ўзаро боғлиқликда олиб борилади.

1.4 Фанни ўқитишдаги янги технологиялар.

Фанни ўқитишда кўргазмалар, воситалар, техник воситалар, аудио, видео кассеталар ва чолғу асбоблар.

“Маданий - маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик” Фани икки семестр ўтилиб, асосан 7-8 семестрда дарс жараёни олиб бориш режалаштирилган.

2. Семестрлар бўйича машғулоти турларига ажратилган соатларнинг тақсимооти.

Семестр	Юклама	Жами	Маъруза	Амалий машғулоти	Мустақил таълим
7- семестр	64	36	16	20	28
8 - семестр	25	11		11	14
Жами	89	47	16	31	42

III. “ МАДАНИЙ МАЪРИФИЙ ИШЛАРНИ РЕЖАЛАШТИРИШ ВА УСЛУБИЙ РАҲБАРЛИК ” ФАНИНИНГ МАЪРУЗА МАВЗУЛАРИ ВА УЛАРНИНГ АЖРАТИЛГАН ТАҚСИМОТИ.

Мавзу	Маъруза матнлари қисқача таърифлари	Соат
7 - с е м е с т р		
1.	Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фани ҳақида тушунча. Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фани республикамиздаги шаҳар ва қишлоқларда жойлашган клублар, маданият уйлари ва саройлари, кутубхоналар ва музейлар тармоғини кенгайтиришга, шулар орқали халқни инсонпарварлик ва аждодлар ишини янада ривожлантиришга зарур вазифаларни ташкил этиш ва унга раҳбарлик қилишни ўргатишдан иборат.	2
2.	Услубий раҳбарликнинг предмети ва маданий-маърифий фаолиятни маданият муассасаларида режалаштириш вазифалари. Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик этиш бўйича шаҳар ва қишлоқларда кишиларни меҳнат ва жамоа интизомини мустаҳкамлашга, халқ хўжалигини режаларини бажаришга жалб этишда уларга маданий-маърифий ва иқтисодий билим кўникмаларини беришда меҳнат, ахлоқ, нафосат, тарбияларини шакллантириш.	2
3.	Услубий раҳбарлик системалари ҳақида тушунча. Юксак маънавий келажак сари. Услубий раҳбарликнинг системалари юртимиздаги Мазкур маданий-маърифий муассасаларнинг иш фаолиятлари тўла ўрганиб, ундаги мавжуд ютуқ ва камчиликларни тўла олиб боришдан иборат.	2
4.	Маданий - маърифий муассасалар фаолиятини илмий асосда	2

	ташкил этиш . Маданий-маърифий ишларни бошқаришда Клуб сценарийсини роли. Маданий маърифий муассасалар фаолиятини бошқаришда илмий асосда олиб борилади. Сценарий – лотинча сўздан олинган бўлиб, драматик асарнинг режаси демакдир. Ҳозирги санъатда 4 хил сценарий мавжуд: 1) кино санъати тасвирий воситалар ёрдамида кўрсатиладиган сценарий; 2) импровизация театрида спектаклнинг сюжет схемаси; 3) балет сюжетининг батафсил баёни; 4) операда либреттоннинг драматик режаси.	
5	Услубий раҳбарликнинг Мустақил демократик жамиятда тутган ўрни. Услубий раҳбарлик оммавий аудиторияга эга бўлган кишилар билан жонли мулоқотда бўладиган, ижтимоий ва ҳаётий муаммоларни, вазифаларни ечимини топишда кўп қиррали маданий-маърифий, тарбиявий воситалар орқали муҳим вазифаларни ўзига хос амалга оширадиган.	2
6.	Маданий муассасалар фаолиятида маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва раҳбарликнинг турлари. Маданий муассасалар фаолиятида маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва раҳбарликнинг бир неча турлари мавжуд бўлиб, унда Республикаимизнинг маданий-маърифий муассасалари кишиларда байналминалчилик ғояларини, юксак ватанпарварлик хиссини, халқлар ўртасидаги дўстлик туйғуларини тарбиялашдаги ўрни ахамиятлидир.	2
7.	Маданий муассасалар фаолиятида услубий раҳбарликнинг вазифалари. Маданий муассасалар фаолиятида услубий раҳбарликнинг вазифалари юртимизда рўй бераётган туб ислохатларни хусусан истиқлол йилларидаги ўзгаришларни ҳаётга тўғри тадбиқ этиш ва шу йўналиш орқали халқни янгиликларга интилишга даъват этишдан иборат.	2
8.	Маданий - маърифий ишларни ташкил этишда услубий раҳбарлик моҳияти. Жойларда байрамларни ташкил қилиш, уларнинг муайян жой шароити ва маҳаллий хусусиятларидан келиб чиқиб, байрамларни ташкил қилишда, яхлит бир шаклда ёки комплекс шаклда уюштиришда услубиятчининг роли катта ахамиятга эгадир.	2
	Жами :	16

4. “МАДАНИЙ МАЪРИФИЙ ИШЛАРНИ РЕЖАЛАШТИРИШ ВА УСЛУБИЙ РАҲБАРЛИК” ФАНИНИНГ АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР БЎЙИЧА МАВЗУЛАРИ ВА УЛАРГА АЖРАТИЛГАН ТАҚСИМОТИ

Жами: 31 соат

№	хафта	М А В З У Л А Р В А Р Е Ж А	соат
1	I	1 – Мавзу: Маданий-маърифий ишларни режалаштириш намунаси . Режа : 1. Маданий-маърифий муассасалар тўғрисида. 1 Маданий-маърифий ишларни режалаштириш. 3. Байрамларнинг турлари Адабиётлар : 1. И. Каримов “Истиқлол ва маънавият” Т., Ўзбекистон . 1994 й. 2. И. Жабборов “Ўзбеклар турмуш тарзи” Ўқитувчи нашриёти. , 2003 й.	2

		2 – Мавзу: Услубий рахбарликнинг маданий-маърифий фаолияти ривожлантиришда услубий ёрдами. (2 соат) Режа: 1. Маданият уй иш фаолият тахлили 2. Ходимлар фаолияти 3. Маданият уй ойлик иш режаси Адабиётлар 1. Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар. Т. Ўқитувчи., 1993 й. 2. Клуб фаолиятига оид меъёрий ҳуқуқий ҳужжатлар ва тавсияномалар. Т. 1992 й.	2
3	III	3- Мавзу: Клуб муассасасининг иш фаолиятини тўғри ва мақсадли режалаштириш Режа: 1. Аҳолини фикр мулоҳазасини ўрганиш 2. Дам олиш вақтини ташкил этиш 3. Бўш вақтдан оқилона фойдаланиш Адабиётлар 1. И.Каримов “Тарихсиз келажак бўлмади” Т., 1994 й. 2. “Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар” Т.Ўқитувчи 1993 й.	2
4	IV	4 - Мавзу: Маданий-маърифий ишлар юзасидан тадбирлар тузишда услубий ёрдам Режа: 1. Тадбир тузиш. 2. Бадий хаваскорлик жамоаларнинг тадбирдаги иштироки 3. Оммавий тадбирлар тузиш Адабиётлар 1. И.Жабборов “Ўзбеклар турмуш тарзи” Ўқитувчи нашриёти 2003 й. 2. “Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар” Т. Ўқитувчи ., 1993 й.	2
5	V- VI	5 - Мавзу: Аҳолини қизиқишларига қараб маданий тадбирлар ташкил этишда маданий маърифий ишнинг турли усулларида фойдаланиш Режа: 1. Тадбир тузишда маданий услубий рахбарлик. 2. Муассаса ходимларини тадбирга жалб этиш ва вазифалари 3. Клуб кечаларининг мавзулар ,замон талабига жавоб бериш Адабиётлар : 1. И.Каримов “Истиқлол ва маънавият” Т., Ўзбекистон .. 1994 й. 2. И.Жабборов “Ўзбеклар турмуш тарзи” Ўқитувчи нашриёти ., 2003 й.	2
6	VII	6 - Мавзу: Услубий рахбарликнинг жамиятда	4

		тутган ўрни Режа 1. Тадбирларда услубий раҳбарликнинг аҳамияти. 2. Маданий-маърифий фаолиятни демократлаштириш 3. Тадбирларда тарғибот ишлари. Адабиётлар : 1. И.Каримов “Тарихсиз келажак бўлмайди” Т., 1994 й. 2. “Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар” Т. тувчи., 1993 й.	
7	ҮШ - IX	7 - Мавзу: Аҳолини маданӣ талаблари ва қизиқишларини ўрганиш. Режа: 1. Анкета ва тавсияномалар 2. Республикамизда ўтказиладиган байрамлар 3. Касб байрамлари. Адабиётлар : 1. “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” журнари Тошкент нашриёти. 2. Маданият ходимлари учун ёрдам . Т., 1992 й. Халқ ижоди ва маданий-маърифий ишлар жумҳурият илмий услубият маркази.	4
8	X - XI	8 - Мавзу: Миллий байрамларни ташкил этишда услубий тавсияномалар Режа 1. Мустақиллик байрами 2. “Наврўз” байрами 3. Хотира ва қадрлаш кунини нишонлаш Адабиётлар : 1. Санъат журнари .. Тошкент нашриёти. 2. Маданият ходимлари учун ёрдам . Т., 1992 й. Халқ ижоди ва маданий-маърифий ишлар жумҳурият илмий услубият маркази.	2
		8 – с е м е с т р	
9	XII - XIII	9 - Мавзу: Услубчининг маданий муассасаларда ўтказиладиган тадбирлардаги ўрни Режа : 1. Тадбирлар режасини тузиш 2. Сценарий турлари 3. Тадбир ташкил этишда услубий ва амалий ёрдам Адабиётлар : 1. И.Жабборов “Ўзбеклар турмуш тарзи” Ўқитувчи нашриёти . ,2003 й. 2. “Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар” Т. Ўқитувчи ., 1993 й.	4

10	XIY	10 - Мавзу: Маданий-маърифий фаолиятда клуб драматургияси Режа : 1.Клуб драматургиясининг вазифаси. 2.Клуб ишларининг шакллари. 3.Клуб драматургиясининг ўзига хос хусусиятлари. Адабиётлар : 1.Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар. Т. Ўқитувчи.,1993 й 2. Клуб фаолиятига оид меъёрий ҳуқуқий ҳужжатлар ва тавсияномалар. Т. 1992 й.	2
11	XV – XVI	11 - Мавзу: Услубий раҳбарликнинг амалиётдан фойдаланиши Режа : 1. Халқ ижодиёти ва услубий марказ фаолияти . 2. Ўтказилган тадбир таҳлили. 3 . Композиция тузишда усул ва шакллар Адабиётлар : 1.“Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газетаси . Тошкент нашр. 2..И.Каримов “Тарихсиз келажак бўлмайди” Т, 1994 й.	2
12	XVII - XVIII	12 - Мавзу: Ўзбекистон Республикасининг ютуқлари, кундалик ва сиёсий ижтимоий янгиликлар, кенг омма ўртасида тарғиб қилиш Режа : 1. Оммавий сиёсий ишлар 2. Жаҳон фестивалларининг ўтказилиши. 3. Ўзбек санъати жаҳон бўйлаб. Адабиётлар : 1.. И.Каримов “Истиқлол ва маънавият” Ўзбекистон нашриёти., 1994 й. 2.“Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар” Т.,Ўқитувчи .,1993 й.	3
		Жами :	31

5. МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ.

Мустақил иш талабалар дунёқарашини шакллантиришда катта аҳамиятга эга. Аудитория ўқув соатларида талаб устоз ёрдамида маъруза дарсларида янги мавзу маъносини тушунириб боришга ҳаракат қилади. Семинарларда эса дарс топшириқларини бажариш жараёнида мустақил ишни амалга оширади. Бунинг натижасида талаба маъруза соатлирига сиғдириб бўлмаган масалалар ечилишини топган ҳолда жавобларни янги маълумотлар билан бойитишга муваффақ бўлади.

Мустақил ишлар мазмуни ва шакли ишлаб чиқилишида талаба мавзунини очиш учун керакли ахборотни ахтариш усуллариини ўргатади, кунукмалар ҳосил қилиши эътиборга олинади. Мустақил равишда саволларга жавоб беришга ҳаракат қилиш учун турли вариантларни таҳлил қилади, эркин, мустақил тафаккур қилишни шакллантиради. Ҳозирги даврда инфорацион жараён шароитида талаба ҳамма мавжуд биимларни ёдлаб оломайди, буна эҳтиёж ҳам йўқ. Энг муҳими информация оламида кераклигини топиш ва тўғри таҳлил қилиш усуллариини ўзлаштириш улардан мохирона фойдаланади.

Шуларни ҳисобга олган ҳолда фан соҳасидан ҳар бир мавзуга доир бир-икки масала ажратиб олинади. Мустақил иш сифатида ушбу масалалар талабага тавсия

этилар экан, унга тегишли адабиётлар, интернет сайтлар рйхати берилади. Талаба имкониятларидан келиб чиққан ҳолда масалалар жавобини кўлёзма ёки электрон варианты кўринишда ёзади ва устозига топширади.

6. ТАЪЛИМНИНГ ИНФОРМАЦИОН - УСЛУБИЙ ТАЪМИНОТИ

6.1. Кўргазмалар қуроллар:

Видео-аудио кассеталар , Альбомлар, ДВД.

6.2. Услубий қўлланмалар :

1. Халқ ижоди ва маданий маърифий ишлари Республика илмий-услубият маркази . (Маданият ходимлари учун ёрдам)

2. . Халқ ижоди ва маданий маърифий ишлари вилоят илмий-услубият маркази (Клуб ишини режалаштириш)

6.3. Таълимнинг техника воситалари :

Телевизор, магнитофон, Видео-аудио кассеталар.

7. Ўзлаштириш назорати

7.1. Семестр бўйича билимни назорат қилиш турлари :

Семестр	Назорат тури	Балл	Максимал балл	Ўтиш балли
	Жорий	45	45	24,75
	Оралиқ	40	40	22
	Якуний	15	15	8,25
Жами (жорий ва оралиқ)		85	85	46,75
Жами (якуний)		15	15	8,25
Жами		100	100	55,0

7.2. Талаба билимини баҳолаш :

Аъло (100– 86 %)		Яхши (85- 71 %)		Қониқарли (70 – 56 %)		Қониқарсиз (55 % дан кам)	
Балл		Балл		Балл		Балл	
Мин	Макс	Мин	Макс	Мин	Макс	Мин	Макс
86	100	71	85	56	70	0	55

Аъло	Яхши	Қониқарли	Қониқарсиз
86дан 100 баллгача	71 дан 85 баллгача	56 70 баллгача	0 дан 55 баллгача
Хулоса ва қарор қабул қилиш. Ижодий фикрлай олиш.Мустақил мушоҳа-да юритиш.Амалда кул-лай олиш.Моҳиятини тушуниш.Билиш айтиб бериш.Тасаввурга эга бўлиш.	Мустақил мушоҳада юритиш.Амалда куллай олиш.Моҳиятини тушу-ниш.Билиш,айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш.	Моҳиятини тушуниш. Билиш,айтиб бериш.Та-саввурга эга бўлиш.	Аниқ тасаввурга эга эмаслик. Билмаслик.

Жорий баҳолаш мезонлари (Ж.Б.)

Талаба амалий машғулотларда редажаги мавзулар асосида турли хил топшириқларни бажаради. Мустақил иш жарёнида бўлса, амалий машғулотлардаги ишларни якунлайди.

Жорий баҳолаш уч маротаба ўтказилади:

1. Жорий баҳолаш - 15 балл
2. Жорий баҳолаш - 15 балл
3. Жорий баҳолаш - 15 балл

Жами 45 балл

Шундан 15-балл _____ Мустақил иш учун

	7-семестр	8-семестр
Бир пара машғулотга қатнашиш -	3 балл	3,8 балл
1. Уй топшириғини вақтида бажариш -	0,7 балл	0,9 балл
2. Сифатли бажариш -	0,7 балл	0,9 балл
3. Мазмунли ўзлаштириш ва дарсдаги фаоллик -	0,7 балл	0,9 балл
4. Талабанинг интизоми учун -	0,9 балл	1,1 балл

Оралиқ назоратини баҳолаш мезонлари :

ОБ - 40 балл. Оралиқ назорати 2 марта амалга оширилади.

Ҳар бир ёзма иш натижаси 20 баллгача баҳоланади:

А) Саволни мазмун моҳиятини очиқ бергани учун	- 5 балл
Б) Мустақил фикрлай олгани учун	- 5 балл
В) Талаба фикр илмий асослангани учун	- 5 балл
С) Саволни давр билан боғлагани учун	- 5 балл
ЖАМИ :	- 20 балл

Якуний назоратни баҳолаш мезонлари :

Якуний назорат учун - 15 балл. Якуний назорат таянч иборлари вариантлари асосида ёки ўтилган мавзулар юзасидан оғзаки равишда олинади. Агар таянч ибора вариантлари асосида ёзма равишда олинса у қўйидагича тақсимланади.

7.3. Семестрлар бўйича талабалар билимини назорат қилиш турлари.

Семестр	ОБ	ЖБ	ЯБ	Жами	Қон-сиз	Қон-ли	Яхши	Аъло
7-8	40	45	15	100	0-55	56-70	71-85	86-100

Якуний назорат иш шаклида ўтказилади ва баллар қўйидагича тақсимланиди

1. Имловий саводхонлик	- 2,5 балл
2. Хуснихат	- 2 балл
3. Фикрларни очиқ ёзиш	- 2,5 балл
4. Таянч ибораларни шархлай олиш	- 2,5 балл
5. Адабиётлар, цитаталардан унумли фойдаланиш	- 2 балл
6. Мустақил фикрлаш	- 3,5 балл
Жами :	- 15 балл

7.4. Semestrlar bo'yicha talabalar bilimini nazorat qilish turlari

Semestr	Nazorat turi	Soat hajmi	Maksimal ball(100%)	O'tish bali (55%)
7	Joriy N1			

	Joriy N2			
	Joriy N3			
	Oraliq N1			
	Oraliq N2			
	Jami (joriy va oraliq)			
	Jami (yakuniy)			
8	Joriy N1			
	Joriy N2			
	Joriy N3			
	Oraliq N1			
	Oraliq N2			
	Jami (joriy va oraliq)			
	Jami (yakuniy)			
Jami				

8. Асосий адабиётлар.

1. Клуб культура и досуга . М. Проф.изд. 1987 г. Смирнова.
2. Маданий маърифий муассасаларда меҳнаткашлар хаваскорлик ижодиётини ташкил этиш .
3. М.Саттор “Ўзбек удумлари ”. Т., Фан . 1993 й.
4. Р.Ўлдошева “Ўзбек халқ ўйинларининг ахамияти” Т. Ўқит.,1992 й.
5. “Баҳор байрамлари”,”Наврўз байрамлари” Қомуслар бош таҳририяти., Т..1994 й.
6. Усмон Қорабоев . “Ўзбекистон байрамлари ” Ўқит.,1991 й.
7. Абу Райҳон Беруний 1-китоб “Қадимий халқлардан қолган ёдгорликлар.” Т., Фан 1986 й.
8. “Ўзбекистон энциклопедияси” Т., Ўзбекистон энциклопедияси бош редакцияси ., 1977 й. 9 – том.
9. А.Жарков “Организация культурно-просветительной работа” Л..Просв. ,1989 г.

ФАН УЧУН ҚЎШИМЧА АДАБИЁТЛАР

1. М.Қодиров. “Ўзбек театр анъаналари ” Т. ,Ғ.Ғулом “Адабиёт ва санъат” ..,1976 й.
2. М.Қодиров. “Халқ кўғирчоқ театри” Т. ,Ғ.Ғулом “Адабиёт ва санъат” ..,1972 й.
3. М.Қодиров. “Ўзбек халқ томоша санъати”Т. Ўқитувчи ., 1976 й.

9. Машғулотларнинг бўлимлар бўйича тақсимооти.

9.1 Маърузалар бўйича дарс тақсимооти

№	Мавзулар номи	Маъруза
	7 – с е м е с т р	
1.	Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фани ҳақида тушунча	2
2.	Услубий раҳбарликнинг предмети ва маданий-маърифий фаолиятни маданият муассасаларида режалаштириш вазифалари.	2

3.	Услубий раҳбарлик системалари ҳақида тушунча . Юксак маънавий келажак сари	2
4.	Маданий - маърифий муассасалар фаолиятини илмий асосда ташкил этиш . Маданий-маърифий ишларни бошқаришда Клуб сценарийсини роли	2
5.	Услубий раҳбарликнинг Мустақил демократик жамиятда тутган ўрни.	2
6.	Маданий муассасалар фаолиятида маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва раҳбарликнинг турлари	2
7.	Маданий муассасалар фаолиятида услубий раҳбарликнинг вазифалари	2
8.	Маданий - маърифий ишларни ташкил этишда услубий раҳбарлик моҳияти	2
	Жами :	16

9.2.Амалий машғулотлар бўйича дарс тақсимооти

№	Мавзулар номи	Амалий машғулот
	7 – с е м е с т р	
1.	Маданий-маърифий ишларни режалаштириш намунаси	2
2.	Услубий раҳбарликнинг маданий-маърифий фаолияти йўналишида амалиётдан фойдаланиш.	2
3.	Маданий дам олиш имкониятлари .	2
4.	Маданий-маърифий ишлар юзасидан тадбирлар тузиш.	2
5.	Халқ байрамларини ўтишида маданий услубий раҳбарлик	2
6.	Услубий раҳбарликнинг жамиятда тутган ўрни	4
7.	Оммавий тадбирларни ўтказишда услубий раҳбарлик.	4
8.	Маданият муассасаларида ўтказиладиган тадбирларда амалий безак санъати намуналаридан фойдаланиш	2
	8 – с е м е с т р	
9.	Услубчининг маданий муассасаларда ўтказиладиган тадбирлардаги ўрни	4
10.	Маданий-маърифий фаолиятда клуб драматургияси	2
11.	Услубий раҳбарликнинг амалиётдан фойдаланиши	2
12.	Ўзбекистонда маданий марказларнинг хорижий мамлакат-лар билан алоқаси	3
	Жами :	31

10. Фан бўйича ўқув – услубий (технологик) харита.

10.1 « Маданий маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» фанидан маъруза учун ўқув - услубий харита

№	Маъруза мавзулари	соат	Ўқиш муддати Хафтада	Кўргазма- ли куроллар	Талаба мустақил лиши	Назо- рат тури	Изоҳ
	7- с е м е с т р						

1.	Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фани ҳақида тушунча	2	1	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
2.	Услубий раҳбарликнинг предмети ва маданий-маърифий фаолиятни маданият муассасаларида режалаштириш вазифалари.	2	2	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
3.	Услубий раҳбарлик системалари ҳақида тушунча Юксак маънавий келажак сари	2	3	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш	О.Н	
4.	Маданий - маърифий муассасалар фаолиятини илмий асосда ташкил этиш . Маданий-маърифий ишларни бошқаришда Клуб сценарийсини роли	2	4	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
5.	Услубий раҳбарликнинг Мустақил демократик жамиятда тутга ўрни.	2	5	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш	О.Н	
6.	Маданий муассасалар фаолиятида маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва раҳбарликнинг турлари	2	6-7	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
7	Маданий муассасалар фаолиятида услубий раҳбарликнинг вазифалари	2	8	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш	О.Н	
8	Маданий - маърифий ишларни ташкил этишда услубий раҳбарлик моҳияти	2	9	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш	О.Н Я.Н.	
	Жами :	16					

10.3. « Маданий маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» фанидан амалий машғулот (семинар) учун ўқув услубий харита.

№	Машғулот мавзулари	соат	Хафта	Кўргазмали куроллар	Талаба мустақил иши	Назорат тури	Изоҳ
	7 – с е м е с т р						
1.	Маданий-маърифий ишларни режалаштириш намунаси	2	1	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
2	Услубий раҳбарликнинг мада-	2	2	Дарслик	ўтилган		

	ний-маърифий фаолияти йўналишида амалиётдан фойдаланиш			адабиётлар	мавзуларни такрорлаш		
3	Маданий дам олиш имкониятлари .	2	3	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
4	Маданий-маърифий ишлар юзасидан тадбирлар тузиш.	2	4	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
5	Халқ байрамларини ўтишида маданий услубий раҳбарлик	2	5	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
6	Услубий раҳбарликнинг жамиятда тутган ўрни	4	1	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
7	Оммавий тадбирларни ўтказишда услубий раҳбарлик.	4	2	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
8	Маданият муассасаларида ўтказиладиган тадбирларда амалий безак санъати намуналаридан фойдаланиш	2	3-4	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
	8 – семестр						
9	Услубчининг маданий муассасаларда ўтказиладиган тадбирлардаги ўрни	4	5-6	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
10	Маданий-маърифий фаолиятда клуб драматургияси	2	7	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
11	Услубий раҳбарликнинг амалиётдан фойдаланиши	2	8-9	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
12	Ўзбекистонда маданий марказларнинг хорижий мамлакатлар билан алоқаси	3	10-11	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
	Жами :	31					

11. Фан бўйича тақвим - режа.

11.1. «Маданий маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» фанидан маъруза учун 4 - курс (бакалавр) талабаларига тақвим – режа.

№	Маъруза мавзулари	соат	Бажариш муддати	Бажарилиши	Изоҳ
1	Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фани ҳақида тушунча	2	1-хафта		
2	Услубий раҳбарликнинг предмети ва маданий-маърифий фаолиятни маданият муассасаларида режалаштириш вазифалари.	2	2-хафта		
3	Услубий раҳбарлик системалари ҳақида тушунча . Юксак маънавий келажак сари	2	3-хафта		
4	Маданий - маърифий муассасалар фаолиятини илмий асосда ташкил этиш . Маданий-маърифий ишларни бошқаришда Клуб сценарийсини роли	2	4-хафта		
5	Услубий раҳбарликнинг Мустақил демократик жамиятда тутган ўрни.	2	5-хафта		
6	Маданий муассасалар фаолиятида маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва раҳбарликнинг турлари	2	1-2 хафта		
7	Маданий муассасалар фаолиятида услубий раҳбарликнинг вазифалари	2	3-хафта		
8	Маданий - маърифий ишларни ташкил этишда услубий раҳбарлик моҳияти	2	4-хафта		
	Жами :	16			

11. 2 . « Маданий маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» фанидан амалий машғулот (семинар) учун тақвим – режа.

№	Машғулот мавзулари	соат	Бажариш муддати	Бажарилиши	Изоҳ
	7 – с е м е с т р				
1	Маданий-маърифий ишларни режалаштириш намунаси	2	1-хафта		
2	Услубий раҳбарликнинг маданий-маърифий фаолияти йўналишида амалиётдан фойдаланиш.	2	2-хафта		
3	Маданий дам олиш имкониятлари .	2	3-хафта		
4	Маданий-маърифий ишлар юзасидан тадбирлар тузиш.	2	4-хафта		

5	Халқ байрамларини ўтишида маданий услубий раҳбарлик	2	5-хафта		
6	Услубий раҳбарликнинг жамиятда тутган ўрни	4	1-хафта		
7	Оммавий тадбирларни ўтказишда услубий раҳбарлик.	4	2-хафта		
8	Маданият муассасаларида ўтказиладиган тадбирларда амалий безак санъати намуналаридан фойда-ланиш	2	3-4-хафта		
8 – с е м е с т р					
9	Услубчининг маданий муассасаларда ўтказиладиган тадбирлардаги ўрни	4	5-6-хафта		
10	Маданий-маърифий фаолиятда клуб драматургияси	2	7-хафта		
11	Услубий раҳбарликнинг амалиётдан фойдаланиши	2	8-9 хафта		
12	Ўзбекистонда маданий марказларнинг хорижий мамлакатлар билан алоқаси	3	10-11 хафта		
Жами :		31			

12. Талабалар мустақил иш мазмуни ва ҳажми.

№	Бўлим ва мавзулари	Мустақил таълимга оид вазифа ва тавсиялар	Бажариш муддати	Ҳажми соатда
1	Услубий раҳбарликнинг усул ва шакллари	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	1- хафта	2
2	Услубий раҳбарликнинг ўтказиладиган тадбирларда ўрни	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	2- хафта	2
3	Маданий маърифий ишларни режалаштиришда худудга қараб,аҳолига хизмат кўрсатиш.	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	3- хафта	2
4	Клуб муассасасининг иш фаолиятини тўғри ва мақсадли режалаштиришда услубий ёрдам	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	4- хафта	4
5	Шаҳар,туман марказий маданият уйлари услубий бўлими вазифаси	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	5- хафта	2
6	Аҳолини хохиш истакларини аниқлаш	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	6- хафта	4
7	Ўзбек халқ байрамларини ўтказишда услубий ёрдам	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	7- хафта	2
8	Миллий байрамларни ташкил этиш услубий тавсияномалар	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	8- хафта	2
9	Услубчининг маданий муассасаларда ўтказиладиган тадбирлардаги ўрни	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	9- хафта	2

10	Маданият муассасаларини ташкилий хусусиятлари	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	10- ҳафта	2
11	Тўғарак ишларини юритишда услубий ёрдам	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	11- ҳафта	4
12	Услубий раҳбарликнинг амалиётда фойдаланиши	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	12- ҳафта	2
13	Услубий раҳбарликни амалга оширишда техник воситалардан фойдаланиш	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	13- ҳафта	2
14	Маданий-маърифий фаолиятни демократлаштириш	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	14- ҳафта	2
15	Ўзбек санъатини тарғиб қилиш	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	15- ҳафта	2
16	Маданий-маърифий ишларини режалаштириш	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	16- ҳафта	2
17	Бадий хаваскорлик жамоалари фаолиятини ривожлантиришда услубий ёрдам	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	17- ҳафта	2
18	Ўтказилган тадбир таҳлили	Ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш	18- ҳафта	2

МУНДАРИЖА

№	Мавзулар	Саниф
1	Сўз боши	
2	Семестрлар бўйича машғулоти турларига ажратилган соатларнинг тақсими.	
3	Маъруза мавзулари ва улар бўйича ажратилган соатларнинг тақсими.	
4	Амалий машғулоти ва улар бўйича ажратилган соатларнинг тақсими.	
5	Мустақил ишларни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни.	
6	Информацион-услубий таъминоти.	
7	Ўзлаштириш назорати	
8	Асосий дарсликлар ва ўқув қўлланмалар рўйшати.	
9	Ўтиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулоти турларига ажратилган соатларнинг тақсими.	
10	Ўқув-услубий (технологик) харида	
11	Фан бўйича тақвим режа.	
12	Талабалар мустақил таълимнинг мазмуни ва шажми.	

Фан бўйича ўқув – услубий (технологик) харида.

«Маданий маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» фанидан маъруза

учун ўқув - услубий харита

№	Маъруза мавзулари	соат	Ўқиш муддати Хафтада	Кўргазма- ли куроллар	Талаба мустақи л иши	Назо- рат тури	Изоҳ
	7- с е м е с т р						
1.	Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фани ҳақида тушунча	2	1	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзулар-ни такрор-лаш		
2.	Услубий раҳбарликнинг пред-мети ва маданий-маърифий фаолиятни маданият муасса-саларида режалаштириш вазифалари.	2	2	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзулар-ни такрор-лаш		
3.	Услубий раҳбарлик система-лари ҳақида тушунча Юксак маънавий келажак сари	2	3	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзулар-ни такрор-лаш	О.Н	
4.	Маданий - маърифий муасса-салар фаолиятини илмий асос-да ташкил этиш . Маданий-маъ-рифий ишларни бошқаришда Клуб сценарийсини роли	2	4	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзулар-ни такрор-лаш		
5.	Услубий раҳбарликнинг Муста-кил демократик жамиятда тутга ўрни.	2	5	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзулар-ни такрор-лаш	О.Н	
	8 – с е м е с т р						
6.	Маданий муассасалар фаоли-ятида маданий-маърифий иш-ларни режалаштириш ва раҳ-арликнинг турлари	4	6-7	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзулар-ни такрор-лаш		
7	Маданий муассасалар фаолия-тида услубий раҳбарликнинг вазифалари	2	8	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзулар-ни такрор-лаш	О.Н	
8	Маданий - маърифий ишлар-ни ташкил этишда услубий раҳбарлик моҳияти	2	9	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзулар-ни такрор-лаш	О.Н Я.Н.	
	Жами :	18					

**«Маданий маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» фанидан
амалий машғулоти (семинар) учун ўқув услубий хари́та.**

№	Машғулоти мавзулари	соати	Хафта	Кўргазмалари курслари	Талаба мустақили лиши	Назорати тури	Изоҳ
7 – семестр							
1.	Маданий-маърифий ишларни режалаштириш намунаси	2	1	Дарслик адабиётлари	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
2	Услубий раҳбарликнинг маданий-маърифий фаолияти йўналишида амалиётдан фойдаланиш	2	2	Дарслик адабиётлари	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
3	Маданий дам олиш имкониятлари .	2	3	Дарслик адабиётлари	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
4	Маданий-маърифий ишлар юзасидан тадбирлар тузиш.	2	4	Дарслик адабиётлари	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
5	Халқ байрамларини ўтишида маданий услубий раҳбарлик	2	5	Дарслик адабиётлари	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
8 – семестр							
6	Услубий раҳбарликнинг жамиятда тутган ўрни	2	1	Дарслик адабиётлари	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
7	Оммавий тадбирларни ўтказишда услубий раҳбарлик.	2	2	Дарслик адабиётлари	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
8	Маданият муассасаларида ўтказиладиган тадбирларда амалий безак санъати намуналаридан фойдаланиш	4	3-4	Дарслик адабиётлари	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
9	Услубчининг маданий муассасаларда ўтказиладиган тадбирлардаги ўрни	4	5-6	Дарслик адабиётлари	ўтилган мавзуларни такрорлаш		
10	Маданий-маърифий фаолиятда клуб драматургияси	2	7	Дарслик адабиётлари	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
11	Услубий раҳбарликнинг амалиётдан фойдаланиши	4	8-9	Дарслик адабиётлари	ўтилган мавзуларни такрор-		

					лаш		
12	Ўзбекистонда маданий марказларнинг хорижий мамлакатлар билан алоқаси	4	10-11	Дарслик адабиётлар	ўтилган мавзуларни такрорлаш	Ж.Н	
	Жами :	36					

Фан бўйича тақвим - режа.

« Маданий маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» фанидан маъруза учун 4 - курс (бакалавр) талабаларига тақвим – режа.

№	Маъруза мавзулари	соат	Бажариш муддати	Бажарилиши	Изоҳ
1	Маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фани ҳақида тушунча	2	1-хафта		
2	Услубий раҳбарликнинг предмети ва маданий-маърифий фаолиятни маданият муассасаларида режалаштириш вазифалари.	2	2-хафта		
3	Услубий раҳбарлик системалари ҳақида тушунча . Юксак маънавий келажак сари	2	3-хафта		
4	Маданий - маърифий муассасалар фаолиятини илмий асосда ташкил этиш . Маданий-маърифий ишларни бошқаришда Клуб сценарийсини роли	2	4-хафта		
5	Услубий раҳбарликнинг Мустақил демократик жамиятда тутган ўрни.	2	5-хафта		
	8 – с е м е с т р				
6	Маданий муассасалар фаолиятида маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва раҳбарликнинг турлари	4	1-2 хафта		
7	Маданий муассасалар фаолиятида услубий раҳбарликнинг вазифалари	2	3-хафта		
8	Маданий - маърифий ишларни ташкил этишда услубий раҳбарлик моҳияти	2	4-хафта		
	Жами :	18			

« Маданий маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик» фанидан амалий машғулот (семинар) учун тақвим – режа.

№	Машғулот мавзулари	соат	Бажариш муддати	Бажарилиши	Изоҳ
	7 – с е м е с т р				
1	Маданий-маърифий ишларни режалаштириш намунаси	2	1-хафта		
2	Услубий раҳбарликнинг маданий-маърифий фаолияти йўналишида амалиётдан фойдаланиш.	2	2-хафта		
3	Маданий дам олиш имкониятлари .	2	3-хафта		
4	Маданий-маърифий ишлар юзасидан тадбирлар тузиш.	2	4-хафта		
5	Халқ байрамларини ўтишида маданий услубий раҳбарлик	2	5-хафта		
	8 – с е м е с т р				
6	Услубий раҳбарликнинг жамиятда тутган ўрни	2	1-хафта		
7	Оммавий тадбирларни ўтказишда услубий раҳбарлик.	2	2-хафта		
8	Маданият муассасаларида ўтказиладиган тадбирларда амалий безак санъати намуналаридан фойдаланиш	4	3-4-хафта		
9	Услубчининг маданий муассасаларда ўтказиладиган тадбирлардаги ўрни	4	5-6-хафта		
10	Маданий-маърифий фаолиятда клуб драматургияси	2	7-хафта		
11	Услубий раҳбарликнинг амалиётдан фойдаланиши	4	8-9 хафта		
12	Ўзбекистонда маданий марказларнинг хорижий мамлакатлар билан алоқаси	4	10-11 хафта		
	Жами :	36			

“МАДАНИЙ МАЪРИФИЙ ИШЛАРНИ РЕЖАЛАШТИРИШ ВА УСЛУБИЙ РАҲБАРЛИК” ФАНИНИНГ АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР БЎЙИЧА МАВЗУЛАРИ ВА РЕЖАЛАРИ

М А В З У Л А Р В А Р Е Ж А
1 – Мавзу: Маданий-маърифий ишларни режалаштириш намунаси . Режа : 1.Маданий-маърифий муассасалар тўғрисида. 2 Маданий-маърифий ишларни режалаштириш. 3.Байрамларнинг турлари Адабиётлар :

1.И.Каримов “Истиклол ва маънавият” Т., Ўзбекистон . 1994 й. 2.И.Жабборов “Ўзбеклар турмуш тарзи” Ўқитувчи нашриёти. ,2003 й.
2 – Мавзу: Услубий раҳбарликнинг маданий-маърифий фаолияти ривожлантиришда услубий ёрдами. (2 соат) Режа: 4. Маданият уй иш фаолият тахлили 5. Ходимлар фаолияти 6. Маданият уй ойлик иш режаси Адабиётлар 1.Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар.Т Ўқитувчи., 1993 й. 2.Клуб фаолиятига оид меъёрий ҳуқуқий ҳужжатлар ва тавсияномалар. Т. 1992 й.
3- Мавзу: Клуб муассасасининг иш фаолиятини тўғри ва мақсадли режалаштириш Режа: 1.Аҳолини фикр мулоҳазасини ўрганиш 2.Дам олиш вақтини ташкил этиш 3.Бўш вақтдан оқилона фойдаланиш Адабиётлар 1.И.Каримов “Тарихсиз келажак бўлмади” Т., 1994 й. 2.“Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар” Т.Ўқитувчи, 1993 й.
4 - Мавзу: Маданий-маърифий ишлар юзасидан тадбирлар тузишда услубий ёрдам Режа: 4 Тадбир тузиш. 5 Бадий хаваскорлқ жамоаларнинг тадбирдаги иштироки 6 Оммавий тадбирлар тузиш Адабиётлар 1. И.Жабборов “Ўзбеклар турмуш тарзи” Ўқитувчи нашриёти 2003 й. 2. “Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар” Т. Ўқитувчи ., 1993 й.
5 - Мавзу: Аҳолини қизиқишларига қараб маданий тадбирлар ташкил этишда маданий маърифий ишнинг турли усулларида фойдаланиш Режа: 1. Тадбир тузишда маданий услубий раҳбарлик. 2. Муассаса ходимларини тадбирга жалб этиш ва вазифалари 3. Клуб кечаларининг мавзулар ,замон талабига жавоб бериш Адабиётлар : 1.И.Каримов “Истиклол ва маънавият” Т., Ўзбекистон .. 1994 й. 2.И.Жабборов “Ўзбеклар турмуш тарзи” Ўқитувчи нашриёти . ,2003 й.
6 - Мавзу: Услубий раҳбарликнинг жамиятда тутган ўрни Режа 1. Тадбирларда услубий раҳбарликнинг аҳамияти. 2. Маданий-маърифий фаолиятни демократлаштириш 3. Тадбирларда тарғибот ишлари. Адабиётлар : 1.И.Каримов “Тарихсиз келажак бўлмади” Т., 1994 й. 2“Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар” Т. Ўқитувчи., 1993 й.
7 - Мавзу: Аҳолини маданй талаблари ва қизиқишларини ўрганиш. Режа: 4. Анкета ва тавсияномалар

5. Республикамизда ўтказиладиган байрамлар 6. Касб байрамлари. Адабиётлар : 1. “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” журнали Тошкент нашриёти. 2. Маданият ходимлари учун ёрдам . Т., 1992 й. Халқ ижоди ва маданий-маърифий ишлар жумҳурият илмий услубият маркази.
8 - Мавзу: Миллий байрамларни ташкил этишда услубий тавсияномалар Режа 4. Мустақиллик байрами 5. “Наврўз” байрами 6. Хотира ва қадрлаш кунини нишонлаш Адабиётлар : 1. Санъат журнали .. Тошкент нашриёти. 2. Маданият ходимлари учун ёрдам . Т., 1992 й. Халқ ижоди ва маданий-маърифий ишлар жумҳурият илмий услубият маркази.
9 - Мавзу: Услубчининг маданий муассасаларда ўтказиладиган тадбирлардаги ўрни Режа : 1. Тадбирлар режасини тузиш 2. Сценарий турлари 3. Тадбир ташкил этишда услубий ва амалий ёрдам Адабиётлар : 1. И. Жабборов “Ўзбеклар турмуш тарзи” ўқитувчи нашриёти . ,2003 й. 2. “Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар” Т. ўқитувчи ., 1993 й.
10 - Мавзу: Маданий-маърифий фаолиятда клуб драматургияси Режа : 1. Клуб драматургиясининг вазифаси. 2. Клуб ишларининг шакллари. 3. Клуб драматургиясининг ўзига хос хусусиятлари. Адабиётлар : 1. Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар. Т. ўқитувчи., 1993 й 2. Клуб фаолиятига оид меъёрий ҳуқуқий ҳужжатлар ва тавсияномалар. Т. 1992 й.
11 - Мавзу: Услубий раҳбарликнинг амалиётдан фойдаланиши Режа : 1. Халқ ижодиёти ва услубий марказ фаолияти . 2. Ўтказилган тадбир тахлили. 3. Композиция тузишда усул ва шакллар Адабиётлар : 1. “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газетаси . Тошкент нашр. 2. И. Каримов “Тарихсиз келажак бўлмади” Т, 1994 й.
12 - Мавзу: Ўзбекистон Республикасининг ютуқлари, кундалик ва сиёсий ижтимоий янгиликлар, кенг омма ўртасида тарғиб қилиш Режа : 4. Оммавий сиёсий ишлар 5. Жаҳон фестивалларининг ўтказилиши. 6. Ўзбек санъати жаҳон бўйлаб. Адабиётлар : 1. И. Каримов “Истиқлол ва маънавият” Ўзбекистон нашриёти., 1994 й. 2. “Ўзбекистонда маданий-маърифий ишлар” Т., ўқитувчи ., 1993 й.

Адабиётлар руйхати

Асосий адабиётлар.

10. Клуб культура и досуга . М. Проф.изд. 1987 г. Смирнова.
11. Маданий маърифий муассасаларда меҳнаткашлар хаваскорлик ижодиётини ташкил этиш .
12. М.Саттор “Ўзбек удумлари ”. Т., Фан . 1993 й.
13. Р.Йўлдошева “Ўзбек халқ ўйинларининг ахамияти” Т. Ўқит.,1992 й.
14. “Баҳор байрамлари”,”Наврўз байрамлари” Қомуслар бош таҳририяти., Т..1994 й.
15. Усмон Қорабоев . “Ўзбекистон байрамлари ” Ўқит.,1991 й.
16. Абу Райҳон Беруний 1-китоб “Қадимий халқлардан қолган ёдгорликлар.” Т., Фан 1986 й.
17. “Ўзбекистон энциклопедияси” Т., Ўзбекистон энциклопедияси бош редакцияси ., 1977 й. 9 – том.
18. А.Жарков “Организация культурно-просветительной работа” Л..Просв. ,1989 г.

ҚЎШИМЧА АДАБИЁТЛАР

4. М.Қодиров. “Ўзбек театр анъаналари ” Т. ,Ғ.Ғулом “Адабиёт ва санъат” ..,1976 й.
5. М.Қодиров. “Халқ кўғирчоқ театри” Т. ,Ғ.Ғулом “Адабиёт ва санъат” ..,1972 й.
6. М.Қодиров. “Ўзбек халқ томоша санъати”Т. Ўқитувчи ., 1976 й.

Маданий - маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фанидан назорат саволлари

1. Маданий маърифий муассасага тариф беринг.
2. Режалаштириш нима?
3. Бадиий-оммавий тадбирлар деганда нималарни тушунасиш?
4. Бадиий-оммавий тадбирларнинг асосий иш шакллари нималардан иборат?
5. Услубий раҳбарликни предметлари нималардан иборат?
6. Маданий маърифий муассасалар ишини қандай режалаштирилади?
7. Маданий маърифий муассасаларни фаолияти қандай?

8. Маданий маърифий муассасалар қандай бошқарилади?
9. Уз-узини бошқариш нима?
10. Низом нима?
11. Услубий раҳбарлик нима?
12. Ташкилий хужалик ишлари қандай юритилади?
13. Иш режалари қандай тузилади?
14. Маданий маърифий муассасалар фаолиятини илмий асосда ташкил этиш қандай амалга оширилади?
15. Ўзбекистон санъати намоёндаларини хорижий мамлакатлар билан маданий маърифий фаолиятидаги алоқаси қандай?
16. Ўзбек санъатининг хорижий мамлакатларда намойиш этилиши ҳақида тушунтириш.
17. Маданий маърифий муассаса сценарийсининг моҳияти нимада?
18. Сценарийга таъриф бериш?
19. Неча хил қурлинишдаги сценарийлар мавжуд?
20. Ўзбекистонда оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармасининг макс. два вазифалари нимадан иборат?
21. Ўзбекистонда қандай Янги нашриётлар пайдо бўлди?
22. Республикада «Ўзбектеатр» янги ижодий-ишлаб чиқариш бирлаш-маси қачон ташкил топди ва унинг фаолият моҳияти нимадан иборат?
23. Маданий муассасалар фаолиятида маърифий ишларни қандай режалаштирилади?
24. Раҳбарликнинг қандай турлари мавжуд?
25. Рағбатлантириш нима?
26. Бадиий-оммавий тадбирларда фойдаланиладиган воситаларнинг роли деганда нимани тушунасиш?
27. Бадиий-оммавий тадбирларда фойдаланиладиган воситаларнинг қандай турлари мавжуд?
28. Бадиий-оммавий тадбирларда жонли суз воситаси нимадан иборат?
29. Бадиий-оммавий тадбирларда бадиий суз воситасидан қандай фойдаланамиз?
30. Байрам сузига таъриф бериш.
31. Байрамларни уюштиришда маданий муассасаларни роли қандай?
32. Байрамларни уюштиришда ташкилотчининг вазифаси ва роли нимадан иборат?
33. Байрамларни моҳияти қандай аҳамиятга эга?
34. Бадиий –оммавий тадбирларнинг узига хос принциплар ва функциялари деганда нимани тушунасиш?

35. Принцип сузига таъриф беринг.

36. Маданий маърифий ишларнинг кандай принциплари мавжуд?

37. Оммавийлик ва ихтиёрийлик принципи кандай?

**Маданий - маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фанидан
таянч сўз ва иборалар**

Маданий маърифий муассасалар, режалаштириш, бадий тадбирлар, оммавий тадбирлар, услубий раҳбарлик.

Услубий раҳбарлик, режалаштириш, моддий техника базаси, маърифий ишлар.

Уз-узини бошқариш, Низом, шартнома, рағбатлантириш, ишлаб чиқариш.

Услубий иш, маданият уйи, иш режа, ташкилий ишлар, хужалик ишлари.

Драматургия, тадбир, тематик кечалар, томошалар, байрамлар, публицистик асарлар.

Сценарий, драматургия, эпизод, публицистик кеча, бадий тадбир

Публицистик асар, публицистика, бадий образ

Режалаштириш, рағбатлантириш, дастур, хизматлар, меҳнатни ташкил этиш.

Бадий оммавий тадбир, бадий суз, жонли суз, мавзули кечалар.

Режиссёр, публицистик драматургия.

Принцип, бадий-оммавий тадбир, оммавийлик ва ихтиёрийлик, мавзули кечалар, байрамлар.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАКУЛЬТЕТИ

«Ижтимоий-маданий фаолият» кафедраси

МАДАНИЙ МАЪРИФИЙ ИШЛАРНИ РЕЖАЛАШТИРИШ ВА
УСЛУБИЙ РАХБАРЛИК
ФАНИДАН

МАЪРУЗАЛАР МАТНИ

НАМАНГАН 2008

Тузувчи: А.Ғаффаров

Тақризчи: Б.Бўронов

Маърузалар матни Ижтимоий-маданий фаолият кафедрасининг 2008
йил _____ № ____ баённомаси йиғилишида муҳокама қилиниб тасдиқланди
ва кўпайтиришга тавсия этилди.

4-курслар учун

Маъруза 36 соат

1. Мавзу: Маданий маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фани ҳақида тушунча.

Режа :

1. Маданият тушунчаси ва уларни турлари.
2. Гоявий-сиёсий тарбия ишларида маданият муассасаларининг роли.
3. Санъат тушунчаси ва инсон тафаккурини оширишда санъатнинг роли.
4. Маданий-маърифий тадбирларини ташкил этишда оммавий байрамлар ва урф-одатлар.

Маданият-давлат таълимотининг муҳим таркибий қисмидир. Тарих тақозосига қура, бир неча йиллар давомида эзилиб келган, маориф ва маданиятда четлатилган афғор халқ оммаси мустақиллик туфайли моддий ва маънавий бойликлар яратиш ва ундан эркин, монетсиз фойдаланиш имкониятига эга бўлди. Мустақиллик туфайли халқимизнинг моддий ва маънавий турмуш тарзида тўғ узгаришлар содир бўлди. Меҳнатқашларнинг маданий ва маънавий савияси юксалди. Кишиларда муомила маданияти, қийиниш маданияти, юриш туриш маданияти ва ҳоқозолар муҳассамлашиб бормокда. Ҳозирги кунда маданий-оқартув муассасалари мустақил давлатмиз гоёларини тарғиб қилиб, меҳнатқашларни мустақиллик қурилишининг ривожланишига сафарбар этиб, давлат қарорларини амалга оширишдан иборатдир. Шу билан бирга маданий-оқартув муассасалари ўз фаолияти нуқтаи назаридан меҳнатқашлар билан қундалиқ алоқа боғлашнинг оммавий маркази ҳисобланади. Айни вақтда маданий-оқартув ишларининг ташкилотчилари ва тадбир иштирокчилари маънавий бойликларни истеъмол қилувчиларгина бўлиб қолмай, балки маданий ҳаётнинг фаол ижодқорлари сифатида ҳам майдонга чиқдилар. Маданий-оқартув муассасаларидаги тарбия ва таълим ишлари бевосита дам олишни уюштириш билан қушиб олиб боради.

Маданият муассасалари ва маданият саройлари меҳнатқашларни гоёвий-сиёсий тарбиялашда мустақил давлатимизнинг таянч пунктидир. Мустақил жамиятимизнинг моддий ва маънавий ҳаётининг долзарб масалалари, халқаро аҳвол ҳақида оммавий-сиёсий тадбирлар-ахборотлар, жаҳон харитаси олдида шарҳловчилар суҳбати, оғзаки журналлар, фотовитриналар, қурғазмалар, мавзули кечалар, фильмлар намойиши утқазилади.

Маданий маърифий муассасалар маданият муассасалари бўлиб, у ўзига ҳос ижтимоий сиёсий, оммавий-маданий ҳаёт ва санъатнинг умумлашма марказидир. Маданият ходимлари мустақил давлатимизнинг муҳим қарорларини оммага етқизиш, меҳнатқашларнинг барча

катламларини халк хужалик режаларини муддатдан олдин бажаришга сафарбар қилиш, уларнинг сиёсий онгини устириш, ижтимоий фаоллигини оширишда, уларни ахлокий эстетик, жисмоний ватанпарварлик руҳида тарбиялашда идеологик ишнинг олдинги сафларида борадилар. Ҳозирги замон шароитида фан-техника таракқиёти инсоннинг маънавий дунёсига бевосита ва билвосита таъсир кўрсатмоқда. Ҳаёт, жамият воқеа-ҳодисаларга фаол муносабатда бўлиш, давр анъаналарини ўз ижтимоий ва шахсий фаолиятига сингдириш, моддий ва маънавий бойликларни фаол бунёд этиш бугунги кунда ҳар бир кишининг юксак фуқаролик бурчи ва инсоний фазилати бўлиб қолмоқда. Айни вақтда мустақил Ўзбекистон фуқароси фаолиятидаги аҳамиятининг алоҳида таъкидлар, инсон тарбиясига бундан кейин ҳам янада кўпроқ эътибор беришни асосий вазифа қилиб қўйилмоқда. Мустақил Ўзбекистон кишиларни гоёвий, сиёсий, ахлокий ва эстетик тарбиялашда маданият муассасаларининг ролини алоҳида кўрсатилмоқда. Ҳозирги кунда мамлакатимизда 4 мингдан ортиқ маданият муассасалари ва маънавий ва маърифат марказлари ишлаб турибди. Маданий-оқартув муассасалари мустақил жамиятимизнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида, янги кишининг тарбиялашда, унинг шахсиятини қамол топтиришда муҳим рол ўйнайди.

Санъат-инсонда бўлган иқтидордир. Биринчи навбатда санъаткорлар ҳар доим меҳнатқашлар оммасининг иштирокида ва унинг таъсирида ривожланади. Шу боис ҳозирги вақтда халқ орасида утқизиладиган ҳар бир маданий-маърифий тадбир мавзули кечалар, дам олиш кечалари учрашув ва савол-жавоб кечалари, байрамлар, сайллар, бадиий агитбригадалар ва агиттеатрлар чиқишлари, сахнавий композициялар ва концертлар халқ анъаналари ва маросимлар ҳаммаси пухта ишлаб чиқилган сценарийасосида театрлаштирилган шаклда утқизилиши давр тақозосидир. Театрлашган яъни саъятлашган маданий тадбирда меҳнатқашлар фаол иштирок этадилар. Уларни онги, билими, завқ-шавқи, ижодий тафаккури, талант ва истеъдодлари ҳаракатга келади, қамол топади. Ҳозирги кунда жамият ташкилотлари билан бадиий ҳаваскорлик жамоалари уртасидаги алоқани мустаҳкамлаш, гоёвий-сиёсий, ахлокий тарбия ва меҳнат тарбиясидан миллий тафаккурни устириш, миллий демократик йўлидаги гоёларга қарши қураш олиб боришда бадиий ҳаваскорлик санъатидан кенг фойдаланиш вазифасини қўймоқда. Бунда дастурнинг гоёвий бадиий савиясини ошириш замонавий асарларга кўпроқ эътибор бериш, миллий фольклордан фойдаланиш, миллий урф-одатларни қўрқ-қўрқона саҳнага олиб чиқмаслик кераклиги қайд этилди.

Назорат учун саволлар:

1. Маданий маърифий муассасага тариф бериш.

2. Режалаштириш нима?
3. Бадиий-оммавий тадбирлар деганда нималарни тушунасиш?
4. Бадиий-оммавий тадбирларнинг асосий иш шакллари нималардан иборат?

Таянч суз ва иборалар

Маданий маърифий муассасалар, режалаштириш, баддий тадбирлар, оммавий тадбирлар, услубий рахбарлик.

2. Услубий рахбарликнинг предмети ва маданий маърифий фаолиятини маданий муассасаларда режалаштириш

Режа

1. Услубий рахбарлик предмети.
2. Маданий маърифий муассасалар ишини режалаштириш.
3. Маданий маърифий муассасалар иш фаолияти.

Режа якин муддатда ёки маълум давр ичида килиниши лозим булган ишларни олдиндан белгилаш, бажарилишига алоҳида эътибор қилиш имкони беради. Барча маданий маърифий муассасалари иш фаолиятида қўлланадиган умумийлик бўлиб. Бу ишни режалаштириш аниқлик киритилади.

Бу эса қуйидагича:

1. Маданий–маърифий муассасаларида олиб бориладиган барча оммавий сиёсий ҳамда маданий–маърифий ишлар мустақил Республикаимизнинг моддий техника базасини шакллантиришга, халқ моддий фаровонлигини оширишга барча меҳнаткашлар юксак ҳавас ва ватанга садоқат руҳида, меҳнатга ва ижтимоий тараққиётга оғли муносабатда бўлишга кишилар онгидаги салбий фикрларни батамом тугатишга кишилар онгини устириш ва Янги одамни тарбиялашга қаратилмоғи лозим.

2. Режа тузиш вақтида Республикаимизнинг ички ва ташқи сиёсатида Ўзбекистон Республикаси Олий мажлиси сессияси материаллари, Президентимиз қарор ва фармонлари ҳукуватимиз қарорларини шунингдек Ўзбекистон Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, вилоят ҳокимлиги, Маданият ва спорт ишлари бошқармаси, шаҳар ва туман ҳокимлиги, маданият ва спорт ишлари бўлимлари курсатма ва тадбирларига амал қилади.

3. Маданий-маърифий муассасасининг иш фаолиятини тугри ва мақсадли режалаштириш учун муайян ҳудуд аҳолини фикр мулоҳазасини, қизиқишини талаб истагини

хамда уша худудда ташкилот корхона, хужалик ва муассасаларни маҳаллий шароитини чуқур урганмоғи шарт.

4. Маданий-маърифий муассасаси ишини режалаштиришда хизмат курсатадиган аҳолининг кизиқиши ва худудига қараб маданий эҳтиёжлари, ёши, миллати, жинси, касби ва бошқа хусусиятлари албатта инобатга олинади.

5. Утказиладиган оммавий тадбирларнинг ранг баранг кизикарли ва хилма хил бўлишига, уларни ташкил этишда маданий-маърифий ишнинг турли ва усуллардан фойдаланиш, янгиларини ижод этиш, ушбу тадбирларни утказишда техника воситаларидан оқилона фойдаланиш каби масалаларга алоҳида эътибор берилади.

Режа тузиш катта ташкилотчилик ва ташаббускорликни талаб қиладиган муҳим ишдир. Шунинг учун режа тузишда маданий-маърифий муассасалари кенгаши аъзолари, фаоллар, турли соҳа мутахассислари кенг жалб қилинади. Режа маданий маърифий муассасасалар мудир (маданият уйи, маданият саройи директорлари) томонидан тузилади. Ушбу режа кенг жамоатчилик, маданий-маърифий муассасалар кенгаши ва фаоллар йиғилишида муҳокама қилинади. Билдирилган фикр ва мулоҳазаларни ҳисобга олиб тузатишлар киритилгандан сунг тасдиқлаш учун шаҳар, туман ҳокимлиги маданият ва спорт ишлари бўлимлари ёки марказий маданият уйига ҳавола қилинади. Маданий-маърифий муассасасида йиллик, чораклик, ойлик, ҳамда айрим оммавий ҳамда сиёсий тадбирлага бағишланган режалар бўлади. Йиллик иш режа янги йил қирмасдан олдин тузилади ва тасдиқланади, режада бажариладиган ишларнинг умумий сони тадбирларнинг номи утказиш муддати ва жойи маскур ишларни бажарадиган шахслар курсатилади. Режа тузишда тадбирларни амалга ошириш учун зарур бўладиган барча имкониятлар албатта ҳисобга олиниши керак. Йиллик иш режа албатта суз боши ва бўлимлар бўйича тузилади.

Йиллик иш режада қуйидаги бўлимлар бўлиши шарт.

1. Оммавий сиёсий ишлар.
2. Меҳнат тарбияси
3. Ахлоқ ва ҳуқуқий тарбия.
4. Ватанпарварлик ва байналминал тарбия.
5. Илмий-маърифий тарғибот.
6. Нафосат ва гузаллик тарбия.
7. Жисмоний тарбия ва оммавий спорт ишлари.
8. Дам олиш ва кунгил очар тадбирлар ташкил этиш.
9. Болалар ва усмирлар билан ишлаш.
10. Хотин кизлар уртасида ишлаш.
11. Тугарак ишлари.

12. Услубий ишлар.

13. Ташкилий ва хужалик ишлар.

Шахар–туман марказий маданият уйлари иш режасида услубий ишлар булими булади. Бу булимда маданий-маърифий муассаса ходимлари учун семинарлар утказиш, шаҳар ва туманда фаолият курсатаётган ва жамоаларга бошқа шаҳар туман маданий-маърифий муассаса ходимларига услубий ҳамда амалий ёрдам бериш маданият уйи услубият хонаси ишини йулга қуйиш тавсиялар, услубий хатлар, сценарийлар ёзиб тарқатиш ва бошқа услубий ишлар акс эттирилади.

Назорат учун саволлар:

1. Услубий рахбарликни предметлари нималардан иборат?
2. Маданий маърифий муассасалар ишини қандай режалаштирилади?
3. Маданий маърифий муассасаларни фаолияти қандай?

Таянч суз ва иборалар:

Услубий рахбарлик, режалаштириш, моддий техника базаси, маърифий ишлар.

3. Маданий муассасаларни бошқариш.

Режа

1. Маданий маърифий муассасаларни бошқариш.
2. Уз-узини бошқариш тушунчаси.
3. Низом тугрисида тушунча.

Маданий муассасаларни бошқариш, узини узи бошқариш кенг ошқоралик, демократиялаш, жамоа аъзоларининг ижодий ишлаб чиқариш ва ташкилий хужалик фаолиятида фаол иштирок этишлари асосида амалга оширилади. Маданий муассасаларнинг меҳнат жамоасининг унинг штатли ходимлари ва ижодий тузилмалари ташкил этади.

Меҳнат жамоасининг умумий йиғилиши маданий муассасанинг асосий бошқарув органи ҳисобланади. Маданий муассасада муддатли шартномалар ва уриндошлик йули билан ишлаётган фуқаролар, умумий йиғинларда маслаҳат бериш ҳуқуқи билан иштирок этади.

Мехнат жамоасининг умумий йигилиши:

- Низомни тасдиқлайди ва унга узгартиришлар, кушимчалар киритади.

- даромадларни тақсимлаш тартибини белгилайди.

- ижодий ишлаб чиқариш ва молия хужалиги фаолияти режаларини куриб чиқади ва тасдиқлайди.

- мехнатга ҳақ тулаш системаси ва усулини аниқлайди.

- маданий муассаса Кенгашини, раҳбарини сайлайди.

- ички иш қоидаларини, моддий жавобгарлик тартибини қабул қилади ва узгартиради.

- қайта тузиш (бирлаштириш, қайта тиклаш), маданий муассаса жамоаси ва унинг бўлинмалари фаолиятини ечади.

Умумий мажлис ходимларнинг 2/3 қисми қатнашган тақдирдагина қарор қабул қилишга ҳақли. Қарор қўпчилик овоз билан қабул қилинади. Мехнат жамоасининг умумий мажлиси маданий муассаса томонидан заруриятга қараб чақирилади, лекин бир йилда 2 тадан кам бўлмаслиги керак.

Маданий муассасанинг директори (мудир) маданият бўлими томонидан, маданий муассаса жамоасининг фикрини инобатга олган ҳолда 5 йил муддатга тайинланади. (Ўз вазифасидан бўшатилади), қарор юқори бошқарув органи—маданият бошқармаси томонидан тасдиқланади. Маданий муассасанинг директори (мудир) бир вақтнинг узида маданий муассаса кенгашининг раиси ҳисобланади. Маданий муассаса директори (мудир) ўз вазифасига суўтқашлик билан қараса, унга юқлатилган вазифани қоникарсиз бажарса, ёки бирор бир қонунга ҳилоф равишда, қўпол ҳатолар қилса, маданият бўлими томонидан 5 йил муддатдан олдин ҳам ўз вазифасидан бўшатилиши мумкин.

Маданий муассасанинг фаолиятига жамоа раҳбарликни амалга ошириш мақсадида Кенгаш тузилади. Кенгаш умумий йигилишда мехнат жамоаси ва тузилма бўлинмаларининг фаол ва обрули ходимлари, жамоат ташкилотларининг вакилларида қоник овоз бериш йули билан умумий мажлис белгиланган таркибда 1 йил муддатга сайланади. Маданий муассаса Кенгаши мехнат жамоаси кенгаши Билан биргаликда ходимларни ҳар йили маҳсус текширув (аттестация)дан ўтқазади ҳамда текширув якунига қараб, лавозим маошини қўпайтириш ёки қамайтириш тўғрисида қарор қабул қилади, шунингдек, лавозим маошга қўшимча бериладиган ҳақни бекор қилиш ёки узгартиришни белгилайди. Маданий-маърифий ишлар, ҳалқ ижодиёти ва хўжалик юрителишнинг янги шаклларни тақомиллаштириш бўйича зарур тадбирлари ишлаб чиқади ва амалга оширади. Маданий муассасанинг тузилма бўлинмалари иш режаларини куриб чиқади ва раҳбарнинг ҳисоботларини эшитади.

Маданий муассасани директори (мудир)га қасаба уюшмаси ташкилоти билан қелишилган ҳолда қўйидагиларни рўхсат этилади:

-ходимларнинг зарур сонини белгилайди ва штатларни тасдиқлайди.

-штат руйхати буйича, уртача маошга риоя этмай, белгиланган тартибда тузилган иш хаки фонди (меҳнатга ҳақ тулаш ягона фонди) доирасида, уларнинг сонини нисбатларини ҳисобга олмай, ходимларга мансаб маошларини белгилайди.

-ишда юкори курсаткичларга эришилганлиги учун ходимларга бир йил муддатга кушимча ҳақ белгилайди. Кушимча ҳақ миқдори ҳақиқатини бир ходимнинг утказилаётган тадбирлар, бажарилаётган ишлар сифатини оширишга, даромадларни устиришга кушаётган ҳиссасига қараб белгиланади. Бу кушимчалар иш сифати ёмонлашганда камайтирилади ёки бутунлай олиб ташланади.

-кушимча равишда ишлаётганлиги, хизмат зонасини кенгайтириб бажарилаётган ишлар ҳажмини оширганлиги учун, шунингдек, асосий иши билан бир вақтда вақтинчалик ишламаётган ходимнинг вазифасини бажарилаётганлиги учун ходимларга янаша кушимча ҳақ миқдорини ҳамда кушимча равишда ишлаш мумкин бўлган касблар (лавозимлар)ни чекламаган ҳолда иш хаки фонди (меҳнатга ҳақ тулаш ягона фонди) ҳисобига ва уни тежаш доирасида устама ҳақ белгилайди.

-меҳнатга ҳақ тулаш ягона фонди (моддий рағбатлантириш фонди) доирасида ходимлар ишининг самарадорлиги ва сифатидан келиб чиққан ҳолда уларнинг меҳнатига қараб мукофотлаш тартиби ва миқдорини белгилайди.

Ишда юксак ижодий ва ишлаб чиқариш ютуқларига эришганлиги учун маданий муассаса директори (мудир)га кушимча ҳақ ва мукофотлар миқдорини юкори бошқарув органи белгилайди. Бунда ходимларнинг (раҳбарнинг ҳам) иш хаки энг юкш миқдор билан чекланмайди.

Директор (мудир):

-умумий мажлис ва Кенгаш қарорларининг бажарилишини таъминлайди.

-маданий муассасанинг маблағлари ва мулкани, ишлаб чиқариш молия фаолиятини режаларда белгиланган доирада бошқаради.

-ходимларни ишга қабул қилади ва ишдан бушатади.

-давлат банкларида жорий ва бошқа ҳисоблар очади, давлат, жамоа органлари, қорхоналар, ташкилотлар, кооперативлар билан амалга ошириладиган муносабатларда маданий муассасанинг манфаатларини ҳимоя қилади.

-турли шартномалар тузади.

-ижодий ишлаб чиқариш, молия фаолиятининг пировард натижаси учун давлат ва меҳнат жамоасининг олдида шахсан жавоб беради.

-тузилма бўлимлари раҳбарларини тасдиқлайди ва вазифасидан бушатади.

-маданий муассасанинг кундалик ишларига раҳбарлик қилишни амалга оширади.

-умумий мажлис вазифасига кирмайдиган масалалар буйича қарорлар қабул қилади.

Назорат учун саволлар:

1. Маданий маърифий муассасалар қандай бошқарилади?
2. Уз-узини бошқариш нима?
3. Низом нима?

Таянч суз ва иборалар:

Уз-узини бошқариш, Низом, шартнома, рағбатлантириш, ишлаб чиқариш.

4. Услубий раҳбарлик ҳақида тушунча.

Режа

1. Услубий раҳбарлик ҳақида тушунча.
2. Услубий ишлар.
3. Ташкилий ва ҳужалик ишлари.

Марказий маданият уйлари қолган маданий маърифий муассасалари учун услубий марказ ҳисобланиб уларнинг иш фаолиятига услубий ҳамда Амалий ёрдам қурсатади.

Шунинг учун марказий маданият уйининг иш режасида услубий ишлар бўлиши шарт. Бу бўлимда шаҳар, туман маданий маърифий муассаса ходимларининг семинарларини ўтказиш, намунавий иш режалари тузиш, сценарий, услубий хат, тавсиянома, қўлланмалар ёзиш, илгор иш тажрибаларини оммалаштириш, оммавий тадбирлар ўтказилишида услубий ҳамда Амалий ёрдам бериш, маданият уйи метод хонасини безатиш, уни Янги услубий қўлланмалар билан бойитиш, ўтказиладиган тадбирларни баёнлаштириш каби тадбирлар ақс эттирилади.

Ташкилий ва ҳужалик ишлари

Бу бўлимда маданий муассасаси Кенгаши тузиш унинг йиғилишларини ўтказиш, маданий маърифий муассасасининг биносини таъмирлаш, муассаса ҳудудини ободонлаштириш, семинарлар, курик-танловлар, фестиваллар ўтказиш, маданий маърифий муассаса учун мусика асбоблари, маданий спорт иншоатлари, жиҳозлар, меҳнат воситалари сотиб олиш ва ҳужалик ишлари режалаштирилади.

Маданий маърифий муассасасида фаолият қурсатаётган ҳар бир ходим узининг иш тақсимотига қўра ишларини режалаштириши шарт.

Наманган вилояти _____ маданият уйининг 200 ____ йилги иш

РЕЖАСИ

№	Булмлар, бажариладиган ишларнинг номи ва мавзулари	Тадбир сони	Утказиш муддати	Утказиш жойи	Масъуллар
1	Ижтимоий-сиёсий мавзуларда маъруза ва сухбатлар уюштириш	12	Йил давомида	Маданият уйи ва маҳаллаларда	Маданият уйи директори
2	Тарихий саналар ҳамда байрамларга бағишлаб ҳар хил кечалар уюштириш	30			Маданият уйи услубчилари
3	Сиёсий мавзуларга оид савол-жавоб кечалари ва мунозаралар утказиш	4	Хаар чоракда		
4	Оғзаки журналлар утказиш	4			
5	Мавзули кечалар	3	Йил давомида		Услубчи ва фаоллар
6	Уруш катнашчилар билан учрашув утказиш	6	Ҳар икки ойда		
7	Музейлар, хотира ва кадрлаш уйларига саёхатлар уюштириш	4	2-3 чоракда	Музей, хотира ва кадрлаш уйлари	Директор ва фаоллар

Бошқа булмлар ҳам шу тартибда ёзилади.

ОЙЛИК ИШ РЕЖАСИ

(намуна)

_____ туман марказий маданият уйининг 200 ____

йил январ ойи учун иш режаси

№	Бажариш вақти	Бажариладиган ишларнинг номи ва мазмуни	Бажариш жойи	Масъул шахс
1	1-январ	«Салом арчажон» арча байрамини утказиш	Маданият уйи	Зокиров Б.
2	2-январ	Маданият уйида фаолият курсатаётган		Бадий

		халк дастасини «Байрам» концерти дастурини машгулотини утказиш.		рахбар Темиров Т.
3	3 январ	Маданият уйи кенгашини навбатдаги йигилишини утказиш		Кенгаш раиси Косимов Т.
4	4 январ	Сухбат: Оилада бола тарбиясининг долзарблиги	Заркент ма- халласида	Директор Каюмов Д.
5	5 январ	Учрашув «Одобнома» маҳалла оксоколлари билан	Маданият уйи	Услубчи Зокиров Р. Хамдамов Р.
6	6-январ	Савол жавоб кечаси «Инсон ва конун»	Маданият уйида	Директор Хошимов Т.

Ойлик иш режа ҳам бошқа иш режаларига ухшаб тасдиқлатилади.

Назорат учун саволлар:

1. Услубий раҳбарлик нима?
2. Ташкилий хужалик ишлари қандай юритилади?
3. Иш режалари қандай тузилади?

Таянч суз ва иборалар:

Услубий иш, маданият уйи, иш режа, ташкилий ишлар, хужалик ишлари.

5. Маданий маърифий муассасалар фаолиятини илмий

асосда ташкил этиш.

Режа

1. Ўзбекистон санъати намоёндаларининг хорижий мамлакатлар билан маданий-маърифий фаолиятидаги алоқаси.
2. Ўзбекистонда жаҳон миқёсидаги фестивалларнинг утқазилиши.
3. Ўзбек санъатининг хорижий мамлакатларда намойиш этилиши.
4. Хулоса.

Маданий маърифий муассаса драматургияси асосида ҳам конкрет фактлар, реал шахслар ётади. Шу маънода маданий муассаса драматургияси уз салафлари билан муштарак хусусиятига эга. Бирок оммавий аудиторияга эга бўлган, кишилар билан жонли мулоқотда бўладиган, мўжизамой ва ҳаётий муаммоларни вазифаларни, аниқ, юзма-юз гаплашиб олинadиган ҳордиқ чиқаришга кумалашадиган маданий муассасалар ва уларнинг тарғибот-ташвиқот ишларида кишилар уюшмасининг ижтимоий тажрибаси ҳисобланган клуб драматургияси узига хос специфик хусусиятларга эга. Аввало маданий муассаса

драматургияси вазифаси, йуналишига кура публицистик ижод таркибига киришни таъкидлаш керак. Шунингдек у педогогика психология билан мустахкам алоқада маданий муассаса драматургияси таъсирлаш, баён этиш, курсатиш, томошавийлик, ишонтириш, хордик чикариш методларидан кенг фойдаланади. Маданий муассаса ҳам санъат каби тарғиб ва ташвиқ қилади, инсоннинг борлигини забт этади, натижада киши дам олади, лаззатланади, камол топади. Шунини айтиш керакки маданий муассасада драматик материалнинг кизикарли катлами мавжуд. Маданий муассаса ҳаёт, давр илгари сураётган масалаларни партия қарорларида белгилаб берилган қарор масалалар бажараётган кишиларнинг қаҳрамонона меҳнатини, тематик кечалар, агитбригада томошалари, театрлаштирилган митинглар, оммавий сайиллар ва байрамлар халқ урф-одатлари ва маросимларнинг сценарийларида умумлаштиради. Ана шулар маданий муассаса драматургиясининг предметиدير. Маданий муассаса ишларининг қуйидаги шакллари кенг тарқалган: концертлар, мусобақалар, оғзаки журналлар, викториналар, спорт мусобақалари, рақс уйинлари ва бошқалар. Маданий муассаса драматургияси театр, кино, радио, теледраматургиядан қуйидаги хусусиятларга кура фарқланади.

У умумий масалаларга муносабат билдириш билан бирга, маҳаллий шароитда мавжуд ёки энди етилиб келаётган масалаларга, конкрет фактлар жиддий эътибор бўлган ҳужжатлилик- театр телевидения, радио, кино ва маданий муассаса публицистикасининг муштарак хусусиятидир. Масалан: театр, телевидения, радио ва публицистик кинодраматургия ҳужжатлар тили билан гапирса умумий фактлардан жузъий ҳулосалар чиқарса клуб драматургияси эса умумий фактлардан шундай фойдаланадики, ҳужжатли фактлар конкрет қорхона, шаҳар, ҳаётини ақс эттириб улардан умумий ҳулосалар чиқаради.

2-дан, маданий муассаса аудиториясида утирилган театр кино залдаги ёки телевизор қаршисидаги оддий томошабинлар эмас, балким тадбир воқеасига актив аралашувчи, ўз фикрини тадбир қатнашчиларига эркин изҳор қилувчи кишиларди.

3-дан, маданий муассаса драматургиясида бирор тадбир сценарийси схемасини иккинчи тадбирга қўллаш мумкин эмас. Ҳар қандай Янги сценарий ўзгача бўлиши ва ўзига хос тузилиши ва ўзига тузилиши керак.

4-дан, клуб фақат у ёки бу муҳим санани нишонлаш ёки ҳужжатли фактларни иллюстрациялаш асосида тадбир ўтқизиладиган жойгина бўлмай, балки одамлар доимий мулоқотга қирадиган, маълум бир конкрет тоифа ва гуруҳларни бирлаштирадиган маданият муассасидир. Клубдаги тадбир қандай темада бўлишдан қатъий назар, у ўзига хос ифодаланади. Шунинг учун ҳам маданий муассасадаги тематик кечалар, театрлаштирилган томошалар, ҳар хил байрамлар ва бошқа тадбирларнинг қаҳрамонлари конкрет ҳаётдан олинган кишилардир. Бу маданий муассаса драматургиясини бош хусусиятини белгилайди.

5-дан, биррор тематик кечани тайёрлашда унга адабиёт ва санъат, музыка, кино материалларини киритиш, у ёки бу темани расмлар билан бойитиш, улар кундалик хужжатлар, реал фактлар билан тематик кечага сингдирилмаса, бундай кеча одамларга бегона бўлади.

6-дан, Маданий муассаса драматургияси сиёсий уткирлиги фикирнинг хиссий ифодаланиши, жанговорлик, жушқинлик билан бошқа драматик жанрлардан фарк қилади. Маданий муассаса сценарийси фақат клуб тадбиригагина эмас, балки истирохат боғлари ва маданият уйларидаги турли тадбирлар куча байрамлари, стадионларда утқизиладиган турли оммавий-байрамларга ҳам асос бўлиши, тадбир этилиши мумкин, барча драматик асарлар сингари клуб драматургияси ҳам режиссура билан бевосита боғлиқ. Режиссёр абадий сценарийнинг сахнага қуйиш учун унинг асосида ишчи сценарийни қуйиш учун унинг асосида ишчи сценарийни тайёрлайди.

Унда барча ижро жараёнлари қурсатилади. Шундай қилиб маданий муассаса драматургияси адабий ижоднинг мустақил соҳаси бўлиб ажратилиб чиқди ва ривожланди.

Маданий муассаса драматургияси аввало суз санаътидир. Воқеаликни сиёсий ижтимоий ақс эттириш, реал қаҳрамонлар образларини драматик усулда умумлаштириш-бу ижод соҳасининг характерли хусусиятидир. Маданий муассаса драматургиясини ижод шакли сифатида қам урганилган. Айниқса узига ҳос хусусиятлари, жанр муаммолари ҳам чуқур урганилмаган. Маданий муассаса драматургиясини публицистик ижод соҳасида тасаввур этиш учун даставвал воқеаликнинг ақс эттириш усулларини яхши билмок керак. Публицистика лотинча «Публипус» сузидан олинган бўлиб, ижтимоий деган маънони англатади.

Барча халқлар адабиётшунослигида публицистика назариясини урганиш публицист ёзувчилар томонидан тупланган бой тажрибаларни оммалаштириш кенг миқёсда олиб бориляпти. Публицистика ҳақидаги илмий-назарий тадқиқотларни қуздан кечирганда икки йуналиш:

1. Публицистиканинг бевосита назарий муаммолари ҳақидаги. Бирор илмий назарий муаммога боғлиқ ҳолда атоқли ўзбек ёзувчиларининг публицистик ижоди ва фаолиятига бағишланган ишлар мавжудлигидир. Публицистика ҳозирги замон тарихини ёзишдир. Ҳозир жавоблик, жанговорлик, ақтуаллик-публицистиканинг хусусиятларидир. Санъат асарларини соғлиқни образли ақс эттиради шу асосда ижтимоий онг образларидан фарқ қилади. Бадиий образ мураккаб, фалсафий эстетик тушунча бўлиб, ҳаётни ақс эттиришнинг махсус формасидир. У ҳаётнинг турли томонларини узида мужассамлаштиради. Ёзувчи гоёси, таланти, дунёқараши асосан образларда намоён бўлади. Бундан ижобий ва салбий образлар қелиб, чиқади. Ҳар бир образ узининг тарихий урни ва

ривожланиш йулига эга булиши керак. Шундагина у укувчига эстетик таъсир килади. Инсон образи бадиий публицистик асарларда узига хос типиклаштирилади.

Узбек бадиий публицистикаси жанрларининг назарий муаммоларини тадқиқ этган О.Тогаев бу масалага анча объектив ёндошди. «Бизнингча бу фикрларнинг бирини қабул қилиб, 2-чи рад этиш масалани ойдинлаштиришга ёрдам бермайди. Бу фикрларни публицистик ижод тажрибаси натижалари билан солиштириб урганиш ҳақиқатни аниқлашга олиб келиши мумкин». Публицистик асарлар бадиий шакл жиҳатидан ҳам хилма-хил қуринишларга эга. Масалан, мақола жанрини олиб қурайлик: кичик адабий мулоҳаза, ҳамкасабага юбилей табриги, ўзи ҳақидаги монолог, халқимизнинг улкан ғалабаси ёки байрам кунларида ёзиладиган тантанавор мақола, тараккиёт суръатини олишлари билан сугорилган жағовар муаммо, мақола турли-туман очик хатлар - бу жанрлар доирасига киради. Публицистиканинг шакл бойлиги маданий муассаса драматургиясини бойитади. Маданий муассаса драматургияси бутун бошли жанрлар системасига эга. Ўз навбатида ҳар бир жанрнинг ичида хилма-хил шакллар бор. Масалан тематик кечалар, портрет, репортаж, маросим кечалари қаби турларга бўлинади. Хулоса қилиб айтганда маданий муассаса драматургияси публицистик ижоднинг таркибий қисми бўлиб, публицистиканинг умумий қонуниятлари ва принципларига амал қилади.

Назорат учун саволлар:

1. Маданий маърифий муассасалар фаолиятини илмий асосда ташкил этиш қандай амалга оширилади?
2. Ўзбекистон санъати намоёндаларини хорижий мамлакатлар билан маданий маърифий фаолиятидаги алоқаси қандай?
3. Ўзбек санъатининг хорижий мамлакатларда намоёиш этилиши ҳақида тушунтириш.

Таянч суз ва иборалар:

Драматургия, тадбир, тематик кечалар, томошалар, байрамлар, публицистик асарлар.

6.Маданий маърифий ишларни бошқаришда тадбир сценарийсини роли.

Режа

1. Маданий маърифий муассасалар сценарийсининг моҳияти.
2. Сценарий турлари.

3. Сценарий устида ишлаш.

4. Хулоса.

Сценарий -лотинча суздан олинган булиб, драматик асарнинг режаси демакдир.

Хозирги санъатларда 4 хил сценарий мавжуд:

1) кино санъати таъсвирий воситалари ёрдамида экранда курсатишга мулжалланган адабий асар.

2) импровизация театрида спектаклнинг сюжет схемаси.

3) балет сюжетининг батафсил баёни.

4) операда либреттонинг драматик режаси.

Сценарий хозирги замон шароитида маданий маърифий муассаса фаолиятини яхшилашнинг ҳам асосий мезони булиб колди. Оммавий-бадий тадбирларнинг баъзилари, масалан, тематик концертлар, савол-жавоб учрашув ракс кечалари, «Огзаки журнал»лар, «Аския», «КВН» лар уз лирик табиатига кура деталлаштирилган сценарийни талаб килмайди. Улар учун сценарий режаси тузилади. Бундай тадбирларда кечада сузга чикувчиларнинг номлари, номерлар, нима хакида суз бориши кискача ёзиб чикилади. Хуллас сценарий режаси-турли чикишларнинг кискача баёни, аник драматик холатларнинг киска кайдларидир. Сценарий режасида империзация мухим урин тутди. Маданий маърифий муассаса тайёргарликка эга булган кишиларгина катнайди. Масалан, савол-жавоб, дам олиш кечаларини олайлик. Уларда олиб борувчи ёки диктор тадбир мазмунини, сахнада ёки хонада зухр этилаётган воқеаларни бошқариб боради, кишилар диққатини бир эпизоддан иккинчи эпизодга жалб этади, томошабинларга бадий ва публицистик суз воситасида таъсир курсатади, сузга чикувчисида таъсир курсатади, сузга чикувчиларнинг сахнага чикишини уюштиради. Сценарийда маданий маърифий муассаса тадбирининг йуналиши белгиланади. Олиб борувчи тадбир мобайнида сценарийни тулдириши, бойитиши ва жонлантириши лозим. Аммо импровизация сценарийни инкор этмайди. Масалан, маданий оммавий тадбирлар, бадийлашган публицистик кечалар учун мукамал сценарийлар тузилади. Бу тадбирларда, ҳам томошада режиссура, тасвирий санъат, мусика, нур, шовкин ва бошка воситалардан кенг фойдаланилади. Маданий муассаса хамиша аник хонага эга. Анъанага кура, маданий маърифий муассаса купинча ушбу тартибда тузилади: Бошқарувчи кискача кириш килади, сунгра бир неча киши сузга чиқади. Орада концерт номерлари киритилади. Бундай тадбирлар шакл жихатидан 2 қисмга булинади:

1. Доклад, катнашчилар нутки, табрик.

2. Концерт табриклар (бадий қисм).

Маданий маърифий муассасадаги оммавий – бадий тадбирларга кенг микёсда жалб этиш, уларни активлигини ошириш, улар калбида хис – хаяжон кузган-сценарий авторлари

ва режисёрларнинг муҳим вазифасидир. Баъзи театр режисёрлари, актёрларига топширилади. Маданий муассаса драматургияси активларини уюштириш. Абадий сценарийлар ёзишга кизикувчи, қобилиятли кишиларни маданий муассасага жалб қилиш лозим. Уларни бир гуруҳга уюштириб маданий-маърифий фаолиятнинг воситалари, шакллари ва методлари билан таништириш топширик бериш, моддий ва маънавий рағбатлантириш лозим. Оммавий-бадий тадбирлар сценарийси автори мафкуравий ҳаётимизни чуқур билиши керак. Маданий маърифий муассасасининг йиллик иш режаси маданий маърифий муассаса драматургияси учун тематик асосдир. Одатда йиллик режада мавзулар балки тадбирнинг шакли ҳам аниқ курсатилади. Адабий сценарий устида ишлаш бир неча босқичларда олиб борилади.

Сценарий ёзишдан мақсад (масалани қуйилиши)

1. Сценарий туқимаси устида ишлаш.
2. Сценарий юзасидан иш режа тузиш.
3. Хужжатли материалларни туплаш.
4. Бадий материалларни туплаш.
5. Таъсирчан воситаларни танлаш.
6. Сценарий жанрини аниқлаш.
7. Сценарий сюжети устида ишлаш.
8. Сценарий йули устида ишлаш.
9. Турли хил сахнавий усуллардан фойдаланиш.
10. Сценарийни тулик абадий текстини қозғаш тузириш.

11. Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, сценарий-утқазиладиган барча тадбирларни ишчи дастури ҳисобланиб, унда бажариладиган барча ишларни мазмуни қенг миқёсда ёритилади ва юқорида қурсатилган сценарий тузиш мақсадлари йўналиши бўйича фаолият қурсатади ҳамда ушбу йўналиш асосида иш олиб борилади.

Назорат учун саволлар:

1. Маданий маърифий муассаса сценарийсининг моҳияти нимада?
2. Сценарийга таъриф беринг?
3. Нега хил қуринишдаги сценарийлар мавжуд?

Таянч суз ва иборалар

Сценарий, драматургия, эпизод, публицистик кеча, бадий тадбир

5. Услубий рахбарликнинг мустакил демократик жамиятда тутган урни.

Режа

1. Ўзбекистонда маданий-маърифий фаолиятни демократиялаштириш ва уни куллаб кувватлаш.

2. Публицистика йуналишлари.

3. Публицистика курунишлари.

4. Хулоса

Маданий маърифий муассаса драматургияси аввало суз санъатидир. Бокийликни сиёсий-ижтимоий акс эттириш, реал қахрамонлар образини драматик усулда умумлаштириш-бу ижод соҳасининг характерли хусусиятидир. Маданий муассаса драматургиясини ижод шакли сифатида кам урганилган. Айниқса узиға хос хусусиятлари, жанр муаммолари ҳам чуқур урганилмаган. Маданий муассаса драматургиясининг публицистик ижод соҳасида тасаввур этиш учун даставвал воқеликнинг акс эттириш усулларни яхши билмок керак. Публицистика лотинча «Публипус» сузидан олинган булиб, ижтимоий деган манони англатади.

Барча халқлар адабиётшунослигида публицистика назариясини урганиш публицист ёзувчилар томонидан тупланган бой тажрибаларни оммалаштириш кенг миқёсда олиб бориляпти. Публицистика ҳақидаги илмий-назарий тадқиқотларни куздан кечирганда икки йуналиш:

1. Публицистиканинг бевосита назарий муаммолари ҳақидаги. Бирор илмий назарий муаммога боғлиқ ҳолда атоқли ўзбек ёзувчиларининг публицистик ижоди ва фаолиятига бағишланган ишлар мавжудлигидир. Публицистика ҳозирги замон тарихини ёзишдир. Ҳозир жавоблик, жанговорлик, актуаллик-публицистиканинг хусусиятларидир. Санъат асарларини соғлиқни образли акс эттиради шу асосда ижтимоий онг образларидан фарқ қилади. Бадиий образ мураккаб, фалсафий эстетик тушунча булиб, ҳаётни акс эттиришнинг махсус формасидир. У ҳаётнинг турли томонларини узида мужассамлаштиради. Ёзувчи гоёси, таланти, дунёқараши асосан образларда намоён булади. Бундан ижобий ва салбий образлар келиб, чиқади. Ҳар бир образ узининг тарихий урни ва ривожланиш йулига эға булиши керак. Шундагина у укувчига эстетик таъсир қилади. Инсон образи бадиий публицистик асарларда узиға хос типиклаштирилади.

Ўзбек бадиий публицистикаси жанрларининг назарий муаммоларини тадқиқ этган О.Тоғаев бу масалаға анча объектив ёндошди. «Бизнингча бу фикрларнинг бирини қабул қилиб, 2-чи рад этиш масалани ойдинлаштиришға ёрдам бермайди. Бу фикрларни публицистик ижод тажрибаси натижалари билан солиштириб урганиш ҳақиқатни аниқлашға олиб қелиши мумкин». Публицистик асарлар бадиий шакл жихатидан ҳам хилма-

хил курунишларга эга. Масалан, макола жанрини олиб курайлик: кичик адабий мулохаза, хамкасабага юбилей табриги, узи хакидаги монолог, халкимизнинг улкан галабаси ёки байрам кунларида ёзиладиган тантанавор макола, тараккиёт суръатини олишлари билан сугорилган жаговар муаммо, макола турли-туман очик хатлар - бу жанрлар доирасига киради. Публицистиканинг шакл бойлиги маданий муассаса драматургиясини бойитади. Маданий муассаса драматургияси бутун бошли жанрлар системасига эга. Уз навбатида ҳар бир жанрнинг ичида хилма-хил шакллар бор. Масалан тематик кечалар, портрет, репортаж, маросим кечалари каби турларга булинади. Хулоса қилиб айтганда маданий муассаса драматургияси публицистик ижоднинг таркибий қисми бўлиб, публицистиканинг умумий қонуниятлари ва принципларига амал қилади.

Назорат учун саволлар:

1. Ўзбекистонда оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармасининг макс. два вазифалари нимадан иборат?
2. Ўзбекистонда қандай Янги нашриётлар пайдо бўлди?
3. Республикада «Ўзбектеатр» янги ижодий-ишлаб чиқариш бирлаш-маси қачон ташкил топди ва унинг фаолият моҳияти нимадан иборат?

Таянч суз ва иборалар:

Публицистик асар, публицистика, бадиий образ

6. Маданий маърифий муассасалар фаолиятида маданий-маърифий ишларни режалаштириш ва раҳбарлик турлари.

Режа.

1. Маданий-маърифий ишларни режалаштириш.
2. Маданий маърифий муассасалар фаолиятида маблағ ажратиш.
3. Хужалик фаолияти
4. Меҳнатни ташкил этиш ва ҳақ тулаш.

Маданий-маърифий муассасанинг ижодий ишлаб чиқариш ва ижтимоий ривожланиш фаолияти аҳоли, корхоналар ташкилотлар, муассасаларнинг ижтимоий буюртмалари жамоат ташкилотлари, ижодий уюшмалар, кооперативлар илан тузилган мақсадли маданий дастурлар ва режалар асосида амалга оширилади.

Мақсадли маданий дастурда тадбирнинг мақсади аниқ иш шакллари ва усуллари уни утқизиш учун лозим бўладиган ресурслар ва харажатлар қўсатилади.

Мақсадли маданий дастурларни буюртмачи тасдиқлайди ва барча сарфларни буюртмачи тулайди. Беш йиллик ва йиллик режалар тузишда клуб молия-хужалик фаолиятининг иқтисодий нормативлари, юқори органлар томонидан берилган назорат рақамлари ва лимитлари амал қилинади.

Маданий маърифий муассасаларни маблағ манбаларини қуйидагилар ташкил этади:

- маданият ва санъатни ривожлантириш фондидан (бюджетдан) ажратилган маблағлар;
- меҳнат жамоаларига курсатилган хизматлар учун бирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар, жамоа хужаликлари, давлат хужаликлари, кооперативлар, жамоат ташкилотлари билан тузилган шартномаларга мувофиқ тушадиган маблағлар;
- билетлар, ижодий маҳсулотлар ва маданий маърифий муассасалар маблағи ҳисобига сотиб олинган бошқа буюмларни сотишдан ва уларни фойдаланишдан, шунингдек, аҳолига пуллик хизмат курсатишдан тушадиган пуллар;
- ортиқча эскирган ва тузиган асбоб-ускуналар, жиҳозларни сотишдан тушадиган пуллар;
- фуқаролар, давлат, жамоа ва кооператив ташкилотларнинг ихтиёрий бадаллари;
- пуллик кино курсатишдан олинadиган даромадлар;
- бошқа тушумлар.

Ишлаб чиқариш ва ижтимоий ривожланиш ҳамда ходимлар меҳнатига ҳақ тулашни мустақил ечиш ва уларнинг ҳуқуқларини кенгайтириш мақсадида меҳнат жамоаси меҳнатга ҳақ тулашнинг икки усулидан бирини қабул қилиши мумкин.

Даромадларни тақсимлашнинг 1-усулида ҳақ ойда:

- умумий даромаднинг ҳақиқий миқдоридан норматив бўйича иш ҳақи фонди ишлаб чиқилади;
- моддий ва уларга тенглаштирилган ҳаракатлар копланadi;
- бошқа ташкилотлар билан ҳисоб-китоб қилинади;
- кредитлар учун фоизлар туланади.

Ана шу ҳисоб-китоблардан сунг, қолган қолдиқ-даромад меҳнат жамоасининг ихтиёрида бўлади. Ундан белгиланган нормативли қарз, ижодий ишлаб чиқариш ва ижтимоий ривожланиш фонди тузилади. Қолдиқ сифатида моддий рағбатлантириш фонди ҳосил бўлади. Маданий маърифий муассасалар иш ҳақи фонди Билан рағбатлантириш фондини меҳнатга ҳақ тулаш ягона фондига бирлаштириш ҳуқуқига эга.

Рағбатлантириш фондига бошқа ташкилотлар ва корхоналарнинг рағбатлантириш фондидан берилган маблағлар ҳам қиради.

Даромадларни тақсимлашнинг 2-усулида ҳақ ойда:

- умумий даромаддан моддий ҳаражатлар копланadi.

- турли мажбурий туловлар туланади;
- бошка ташкилотлар Билан ҳисоб-китоб қилинади;
- кредитлар учун фоизлар туланади, сунгра маданий маърифий муассасаларнинг хужалик ҳисоби даромади ҳосил бўлади.

Шу даромад қолдигидан белгиланган нормативга қура ижодий ишлаб чиқариш ва ижтимоий ривожланиш фонди тузилади, қолган маблагдан меҳнатга ҳақ тулаш ягона фонди ҳосил бўлади.

Маданий маърифий муассасалари:

- меҳнатни ташкил этиш ҳақ тулашнинг жамоа, оилавий, бригада пудрати, шартнома ва бошка прогрессив шаклларида фойдаланади;

- штатлар жадвалига халқ хужалигининг бошка соҳа мутахассислари лавозимларини қиритади ва лавозим маошлар схемасини, тайёр ишланган нархлар ва тарифларни қўлланади;

- тадбирларни тайёрлаш учун малакали мутахассисларни жалб этади ва уларнинг хизмати учун шартнома бўйича ҳақ тўлайди. Шартноманинг тулик ва сифатли бажарилишини шартнома тўзган буюртмачи билан биргаликда назорат қилиб боради;

- турли хил хизмат қўрсатиш учун аҳолии Билан шартномалар тўзади, ҳақни шартноманинг бажарилишига қараб тўлайди.

Жамоа ва давлат хужаликлари, қорхоналар, ташкилотлар, муассасалар ўзаро тўзилган шартномаларга мувофиқ бажарилган ишлар ҳажмига қараб маданий маърифий муассасанинг махсус маблаглар ҳисобига пул ўтқизиш йўли билан ҳақ тўлайдилар.

Режалаштирилган муддат даврида меҳнатга ҳақ тулаш ягона фондидан фойдаланилмасдан қолган пул юқори молия органлари томонидан олиб қўйилмайди ва қелгуси йилга ўтқизилади.

Маданий маърифий муассасанинг моддий-техникавий базаси ва маблагларни яъни унинг мулклари, шунингдек, бошка моддий бойликлар ва молиявий ресурслар Маданий маърифий муассасанинг асосий фондларини ташкил этади.

Назорат учун саволлар:

1. Маданий муассасалар фаолиятида маърифий ишларни қандай режалаштирилади?
2. Раҳбарликнинг қандай турлари мавжуд?
3. Рағбатлантириш нима?

Таянч суз ва иборалар:

Режалаштириш, рағбатлантириш, дастур, хизматлар, меҳнатни ташкил этиш.

7. Маданий маърифий ишларни ташкил этишда услубий раҳбарликни моҳияти.

Режа

1. Матбуот воситаларидан фойдаланиш.
2. Бадиий оммавий тадбирларда мусикадан фойдаланиш.
3. Бадиий оммавий тадбирларда драматик парчалардан фойдаланиш.
4. Бадиий оммавий тадбирларда кинолавҳалардан фойдаланиш.
5. Бадиий-оммавий тадбирлада техник воситалардан фойдаланиш.
6. Бадиий-оммавий тадбирларда курғазмали воситалардан фойдаланиш.

Бадиий-оммавий тадбирларнинг гоёвий эмоционал воситасиз асло тасаввур қилиб бўлмайди. Махсус материалларсиз уй қуриб бўлмаганидек, воситаларсиз тадбирни ташкил қилиб бўлмайди.

Восита деганда кишиларнинг ҳиссиётига, психологиясига ва онгига таъсир этувчи ва билим олиш самарадорлигини оширувчи гоёвий-ҳиссий қуроллар, асбоб-ускуналарни тушунамиз.

Бадиий-оммавий тадбирларда қулланиладиган воситаларнинг қуламлиги жуда кенг ва уларнинг сони қупдир. Тадбирларда жонли суз. Матбуот, курғазмали қуроллар, адабиёт ва санъат, ҳар хил техник аппаратлар каби воситалардан кенг фойдаланамиз. Булар эса ҳар қандай тадбирнинг сермазмун ва кизикарли бўлишини таъминлайди.

Ташкилотчилар маданий муассасаларидаги таъсирчан воситаларнинг имкониятларини яхши билишлари ва уларнинг имкониятларидан Тола фойдаланишлари зарур. Масалан, Ҳамза Ҳакимзода узининг маданий-оқартув ишлар соҳасидаги тажрибасига асосан, биргина бадиий-тарғибот тадбирида хилма хил санъат қуринишлари ва таъсирчан воситаларининг қуплаб умумийлаштира олган. Шерозий уз хотираларидан бирида Ҳамза Ҳоразмда ташкил қилиб утказган «шарк кечаси» номли тадбирнинг «Ҳой ишчилар» номли эпизоди тугрисида шундай дейди: «Биз уз оркестримиз билан мусика ижро этдик. Пастда туриб қушиқ айтаяпман Аванценада ҳамза пайдо бўлди. Мен қушиқни тугатдим. У халкка мурожаат қилиб, Еркин нутқ сузлади. Кейин парда очилиб сахнада бой ва унинг кекса хизматқори қуринди. Бой унга дам бермасдан, қун бўйи ишлашга мажбур қилади. Чарчаган, зурга эмақлаганлигидан бой уни савалашга тушади. Бой кетгандан кейин хизматқор зурга урнидан туриб, халкка мурожаат қилиб қуйлайди.

«Ҳой ишчилар

эзилган меҳнатчилар.

Битсин золим бойлар

Яша хизматлар».

Бу хотирадан куриниб турибдики, ҳамза битта эпизода мусика, кушиқ тарғибот сузи, драматик ҳаракат, фантамима, шеър каби воситалардан фойдаланиб, уларни мантиқан боғлаб, томошабинга кучли таъсир эта олган.

Тадбирнинг гоёвий ва эмоционал-образли кучини оширадиган, омманинг кизиқишини ортирадиган воситалардан самарали фойдаланиш-ташкilotчилар олдида турган муҳим вазифалардан биридир.

Бадиий оммавий тадбирлар ташкilotчиси мавжуд булган барча таъсирчан воситалардан яхши хабардор булибгина қолмасдан, балки улардан самарали фойдаланиш услубини ҳам билиши лозимдир.

Жонли суз. Асосий таъсирчан воситалардан бири бу жонли суздир. У баъзи ҳолларда «огзаки суз» деб ҳам юритилади.

Жонли суз маданий муассаса иши шакллариининг ҳаммасида энг асосий восита сифатида қулланилиб узгармас компонент сифатида хизмат қилади. Бадиий оммавий тадбирларда жонли суз факатгина мазмунни ёритишда хизмат қилмасдан, балки сюжет билан оммавий ҳаракатларни ҳам бир-бирига уйғунлаштириб боради. Айнан жонли суз воқеа маъносини томошабинга етказди, бир эпизоддан иккинчисига боғлайди, бошқарувчининг аудитория билан мулоқотда булиши учун шароит яратади. Жонли сузнинг яна бир афзаллик томони шундаки, баъзан фикрни ҳеч қандай таъсирчан восита томошабинга етказиб бера олмайдиган дақиқаларда жонли суз ёрдам беради.

Оммавий тадбирларда бошқарувчи сузи асосий уринни эгаллайди, баъзи ҳолларда эса у кечанинг бошидан то охиригача етакчи восита сифатида қулланилади. У кириш сузи (монолог) шаклида ёки муқаддима сифатида яхши хизмат қилиши мумкин. Тадбир давомида эса, бошқарувчи, қомандаторғи, ҳикоятчи ёки интервью берувчига айланиб, жонли суздан фойдаланади. Тадбирларда жонли суздан фойдаланиш имкониятлари жуда қўп. Жонли суз бошқарувчининг гапидан ташқари, тадбир қаҳрамонининг нутқи ёки ундаги қатнашчининг сузи, кеча қаҳрамонига аталган табрик ёки жамоанинг меҳнат рапорти булиши мумкин.

Бадиий суз. Таъсирчан воситалардан бири бадиий суздир. Бадиий Суз айтилмоқчи булган фикрни бадиий-эмоционал тарзда етказиб беришга хизмат қилади. Маданий муассаса кечаларида бадиий сузнинг шеър уқиш, прозалик ва шеърини маналоглар жуфт ёки қўпчилиқ томонидан уқилдиган дипломатциялар каби турларидан қенг фойдаланилади Бадиий уқиш бошқа материаллар билан бир вақтда ижро этилиши мумкин. Масалан шеър уқилаётганда бир вақтда шеърнинг маъносига мос қилдиган кино парчалар қўйсатилиши мумкин.

Масалан «Узбекистон –ок олтин улкаси» эпизодини олайлик. Бунда экранда М.Каюмовнинг «Бахордан бахоргача» номли кинофильмидан лавха курсатилади. Худи шу кадр курсатилаётган вақтда бошқарувчи Узбекистон пахтакорлари хақида, уларнинг меҳнат мувофақиятлари хақида шеър уқийди. Бу билан кечанинг гоёвий эмоционал таъсири ошишига эришилади. Бадиий сузни вужудга келтириш учун бадиий асарлардан наъмуналар келтиришнинг узи камлик қилади.

Ёзма шеър-ёзма бадиий суздир. Уни жонли бадиий сузга айлантириб ижро этиш учун ижрочининг шеърдаги фикрига муносабати. Рухий кечинмалари хис хаяжон талаб қилади. Акс холда шеърнинг оддий , жонли суздан фарқи қолмайди. Яна шуни унутмаслик керакки, чуқур англаш, фикрнинг туб мазмунига етиб, хис-хаяжон билан айтилган жонли ҳар бир суз бадиий сузга айланиб кетиши мумкин. «Агар1941» деган иборани шундай айтиб утиб кетсак, у курук ракамнинг узи бўлиб қолади. Лекин куз олдимизга урушнинг бошланишини келтириб, дахшатли воқеаларни хис қилиб, мантик талаб қиладиган тамли кайфиятда, маъноли « минг ... туккиз юз ... қирк бир ...» десак, бу ракам драматик сузга айланади ва оммага бадиий эмоционал таъсир этади. Шундай қилиб оддий суз бадиий сузга айланиб кетиши учун ундан фикрий мантик хис қилиниб, ижро этилиши мумкин.

Назорат учун саволлар:

1. Бадиий-оммавий тадбирларда фойдаланиладиган воситаларнинг роли деганда нимани тушунасиз?
2. Бадиий-оммавий тадбирларда фойдаланиладиган воситаларнинг қандай турлари мавжуд?
3. Бадиий-оммавий тадбирларда жонли суз воситаси нималардан иборат?
4. Бадиий-оммавий тадбирларда бадиий суз воситасидан қандай фойдаланамиз?

Таянч суз ва иборалар:

Бадиий оммавий тадбир, бадиий суз, жонли суз, мавзули кечалар.

10. Маданий маърифий фаолиятида маданий маърифий муассаса драматургияси.

Режа.

1. Маданий маърифий муассаса драматургиясининг узига хос хусусиятлари.
2. Маданий маърифий муассаса дарамургиясининг вазифаси.
3. Маданий маърифий муассаса ишларининг шакллари.

4. Маданий маърифий муассаса драматургиясини шакллари хусусиятларини фаркланиши.

Маданий маърифий муассаса драматургияси асосида ҳам конкрет фактлар, реал шахслар ётади. Шу маънода маданий муассаса драматургияси уз салафлари билан муштарак хусусиятига эга. Бирок оммавий аудиторияга эга булган, кишилар билан жонли мулоқотда буладиган, мўжимоий ва ҳаётий муаммоларни вазифаларни, аниқ, юзма-юз гаплашиб олинадиган ҳордиқ чиқаришга кумалашадиган маданий муассасалар ва уларнинг тарғибот-ташвиқот ишларида кишилар уюшмасининг ижтимоий таҷрибаси ҳисобланган маданий маърифий муассаса драматургияси узига ҳос специфик хусусиятларга эга. Аввало маданий муассаса драматургияси вазифаси, йуналишига кура публицистик ижод таркибига киришни таъкидлаш керак. Шунингдек у педогогика психология билан мустаҳкам алоқада маданий муассаса драматургияси таъсирлаш, баён этиш, курсатиш, томошавийлик, ишонтириш, ҳордиқ чиқариш методларидан кенг фойдаланади. Маданий муассаса ҳам санъат қаби тарғиб ва ташвиқ қилади, инсоннинг борлигини забт этади, натижада киши дам олади, лаззатланади, камол топади. Шуни айтиш керакки маданий муассасада драматик материалнинг кизикарли катлами мавжуд. Маданий муассаса ҳаёт, давр илғари сураётган масалаларни партия қарорларида белгилаб берлган қарор масалалар бажараётган кишилар-нинг қаҳрамонона меҳнатини, тематик кечалар, агитбригада томошалари, театрлаштирилган митинглар, оммавий сайиллар ва байрамлар ҳалқ урф-одатлари ва маросимларнинг сценарийларида умумлаштиради. Ана шулар маданий муассаса драматургиясининг предметидир. Маданий муассаса ишларининг қуйидаги шакллари кенг тарқалган: концертлар, мусобақа-лар, оғзаки журналлар, викториналар, спорт мусобақалари, рақс уйинлари ва бошқалар. Маданий муассаса драматургияси театр, кино, радио, теледраматургиядан қуйидаги хусусиятларга кура фаркланади.

У умумий масалаларга муносабат билдириш билан бирга, маҳаллий шароитда мавжуд ёки энди етилиб келаётган масалаларга, конкрет фактлар жиддий эътибор қўнқи хужжатлилик-театр телевидения, радио, кино ва маданий муассаса публицистикасининг муштарак хусусиятидир. Масалан: театр, телевидения, радио ва публицистик кинодраматургия хужжатлар тили билан гапирса умумий фактлардан жузъий ҳулосалар чиқарса, маданий муассаса драматургияси эса умумий фактлардан шундай фойдаланадики, хужжатли фактлар конкрет қорҳона, шаҳар, ҳаётини ақс эттириб улардан умумий ҳулосалар чиқаради.

2-дан, маданий муассаса аудиториясида утирганлар театр кино залдаги ёки телевизор қаршисидаги оддий томошабинлар эмас, балким тадбир воқеасига актив аралашувчи, уз фикрини тадбир катнашчиларига эркин изҳор қилувчи кишиларди.

3-дан , маданий муассаса драматургиясида бирор тадбир сценарийси схемасини иккинчи тадбирга куллаш мумкин эмас. Хар кандай янги сценарий узгача булиши ва узига хос тузилиши ва узига тузилиши керак.

4-дан, маданий муассаса факат у ёки бу мухим санани нишонлаш ёки хужжатли фактларни иллюстрациялаш асосида тадбир утказиладиган жойгина булмай, балки одамлар доимий мулокотга кирадиган, маълум бир конкрет тоифа ва группаларни бирлаштирадиган маданият муассасидир. Маданий муассасадаги тадбир кандай темада булишдан катъий назар, у узига хос ифодаланади. Шунинг учун хам маданий муассасадаги тематик кечалар, театрлаштирилган томошалар, хар хил байрамлар ва бошка тадбирларнинг кахрамонлари конкрет хаётдан олинган кишилардир. Бу маданий муассаса драматургисини бош хусусиятини белгилайди.

5-дан, бирор тематик кечани тайёрлашда унга адабиёт ва санъат, музика, кино материалларини киритиш, у ёки бу темани расмлар билан бойитиш, улар кундалик хужжатлар, реал фактлар билан тематик кечага сингдирилмаса, бундай кеча одамларга бегона булади.

6-дан, Маданий муассаса драматургияси сиёсий уткирлиги фикирнинг хиссий ифодаланиши, жанговорлик, жушқинлик билан бошка драматик жанрлардан фарк килади. Маданий муассаса сценарийси факат Маданий муассаса тадбиригагина эмас, балки истирохат боглари ва маданият уйларидаги турли тадбирлар куча байрамлари, стадионларда утказиладиган турли оммавий-байрамларга хам асос булиши, тадбир этилиши мумкин, барча драматик асарлар сингари клуб драматургияси хам режиссура билан бевосита боглик. Режиссёр абадий сценарийнинг сахнага куйиш учун унинг асосида ишчи сценарийни куйиш учун унинг асосида ишчи сценарийни тайёрлайди. Унда барча ижро жараёнлари курсатилади. Шундай килиб маданий муассаса драматургияси адабий ижоднинг мустакил сохаси булиб ажратилиб чикди ва ривожланди.

Назорат учун саволлар:

1. Байрам сузига таъриф беринг.
2. Байрамларни уюштиришда маданий муассасаларни роли кандай?
3. Байрамларни уюштиришда ташкилотчининг вазифаси ва роли нималардан иборат?
4. Байрамларни мохияти кандай ахамиятга эга?

Таянч суз ва иборалар:

Режиссёр, публицистик драматургия.

11. Услубчининг маданий муассасаларда утказиладиган тадбирдаги урни.

РЕЖА

1. Оммавий байрамлар хакида тушунча.
2. Байрамларни ташкил этиш услублари.
3. Оммавий байрам турлари хакида тушунча
4. Хулоса.

Байрамларнинг асосий шакллари: байрамни ташкил килиш. Энг аввало нишонланаётган воқеанинг моҳияти ва умумий мавзусидан келиб чикиб, буларга мос шаклларни топиш демакдир.

Байрамларни уюштиришда деярли барча муассасалар, корхоналар, ташкилотлар, коллективлар катнашади. Байрам кайфиятини яратиш ва уни уюштиришда оммавий ахборот воситалари, театр, конотеатр, филармония, концерт ташкилотлари, маданий-маърифий муассасалар, спорт ташкилот-лари, жамоат ташкилотлари кабилар муҳим рол уйнайди. Уларнинг ҳар бири ўз имкониятларидан келиб чикиб, байрамга бағишланган энг яхши ва юқори савиядаги фаолият намойён қилади. Давлат органлари байрамларни, намойиш митинг, тантанали мажлис ва бошқа байрам тадбирларини уюштиришга умумий раҳбарлик қилади. Байрамларни уюштириш масала-ларига жойларда тузилган жамоатчилик кенгашлари фаол ёрдам беради.

Байрам кайфиятини яратиш уни уюштириш ишида оммавий ахборот воситаларининг роли каттадир. Газета мақолалари, радио эшиттиришлари ва телевидение курсатувлари кўнларга қараганда байрам дақиқаларини юксак савияда уюштириш, байрам мазмунини очиқ шва тантанаворлик ҳолатини яратишга хизмат қилади.

Байрам кўни санъат муассасалари ўзларининг энг яхши спектакллари, фильмлари ва байрам концертларини намойиш қилишади.

Жойларда байрамни ташкил қилиш маркази ролини маданий маърифий муассасалари ҳамда маданият ва истироҳат боғлари уйнайди. Уларнинг муайян жой шароити ва маҳаллий хусусиятларидан келиб чикиб байрам уюштиришда ўзига хос хиссаси бор. Шунингдек, уларнинг ҳар бирида ўзига хос байрам тадбирлари мавжуд. Уларда ўтказилган байрамлар яхлит бир шаклда ёки бир қанча комплекс тадбирлар шаклида ташкил топиши мумкин. Масалан, қурувчилар кўнини нишонлашда факат бир шакл-мазмунли кеча ташкил қилиш билан қўфояланса бўлади. Лекин «1 сентябр-Мустиқлик кўни»ни нишонлашда барча қасбдаги ва ёшдаги кишиларнинг байрами бўлгани учун битта шакл қамлик қилади. Байрам арафасида тантанали мажлис 1 сентябр кўни эса эрталаб халқ намойиши, кўннинг иккинчи

ярмида эса сайл, кечкурун эса дам олиш кечаси ёки бошка хилдаги тантаналарни ташкил килиш мумкин.

Байрамнинг мохияти ва ахамияти унинг кайси масштабда утказилишини белгилаб беради. Одатда йирик байрамларнинг ҳар доим асосий бош тадбири булади. Масалан, «Халқаро Хотин-қизлар куни»га бағишланган тантанали мажлис байрам арафасида утказилади. Республика миқёсидаги байрамлар барча вилоят, туман ва ҳужаликларда утказилиши билан пойтахтда уюштирилиши расм бўлиб келмоқда. Вилоят миқёсидаги байрамлар барча туманларда уюштириш билан (масалан, миришкор дехконлар байрами - «Она ер саховати» ёки «Сурхон саховати» каби байрамлар) вилоят марказидаги маданият ва истироҳат боғларида ташкил қилади. Шаҳар, туман, қишлоқ муассасалари миқёсидаги байрамлар ҳам шу йул билан уюштирилади. Комплекс шаклларида иборат бўлган байрамларни ташкил қилишда ҳам бош тадбир, деган тушунча мавжуд. Бу тадбир байрами асосий ва энг муҳим қисмини ташкил қилади. Унда тантанани энг асосий мазмуни ва мавзуси ёритилади. Қуйида Ўзбекистон клублари ҳамда маданият ва истироҳат боғларида йил давомида утказиладиган байрамлар қандай шакллардан ташкил топиши мумкинлигига муҳожаат қиламиз.

«Янги йилингиз қутлуг бўлсин!» - Янги йилни қутиб олишга бағишланган театрлаштирилган карнавал кечалар ва концертлар.

«Хаёт қурқи» - 8март-Халқаро Хотин-қизлар байрамига бағишланган кеча.

«Навруз» байрами-бахорни шарафлашга бағишланган маросим, тадбирлар қурик мусобақа томошалар.

«Инсон хотираси» -утган аجدодни хотирловчи, авлодлар узвийлигини мустаҳкамловчи митинг ва маросимлар, зиёратлар.

«Келинг бир қулишайлик» -норасмий умумий қабул қилинган ҳазил қунига бағишланган қувноқ кечалар.

«Лола сайли» - апрел ойининг охирига дам олиш кунлари меҳнатқаш-ларни сайлгоҳга чиқиб маданий дам олиш.

«9 май-Хотира ва қадрлаш куни»га бағишланган мавзули кечалар учрашувлар.

«Ойдин кеча»-мактабни битирувчилар учун маросим сайл.

«Гул байрами» - халқ сайли қурғазмалар, томошалар.

«Ковун сайли»-халқ сайли, ковун-тарвуз қурғазмалари ва савдоси.

«Оқ олтин қарвони»-илк бор терилган пахтани давлатга топширишга бағишланган митинг намоиш концерт.

«Мустақиллик байрами»-қунига бағишланган намоиш, митинг ва халқ сайллари.

«Устозлар бор бўлинг»-укитувчилар қунига бағишланган мавзули кеча.

«Конституция куни»га бағишланган байрам.

«Хосил байрами» - пахта режаси ва мажбурияти бажарилиши муносабатиға бағишланган маросим, сайл ва томошалар.

Илова килинган жадвалдан маълумки, байрамларни ташкил килишда фойдаланиладиган тадбир ёки шакллар хилма-хил ва уларнинг доираси чекланмаган.

Юкорида биз уларнинг энг муҳим ва амалиётда синалган шакллариға тухталиб утдик. Улардан шу нарса яққол куруниб турибдики, ҳар бир байрам ва уларнинг турли шакллари ижтимоий маданий ҳаётда уз урнини бажарадиган вазифалар бор. «Гул сайли», «Ковун сайли», каби тадбирларни хоҳлаган пайтда уюштириб бўлмайди ёки «Навруз» байрами урниға «хосил байрами» утказиш мумкин эмас. Уларнинг

Назорат учун саволлар:

1. Бадиий –оммавий тадбирларнинг узига хос принциплар ва функциялари деганда нимани тушунаси?
2. Принцип сузига таъриф беринг.
3. Маданий маърифий ишларнинг кандай принциплари мавжуд?
4. Оммавийлик ва ихтиёрийлик принципи кандай?

Таянч суз ва иборалар:

Принцип, бадиий-оммавий тадбир, оммавийлик ва ихтиёрийлик, мавзули кечалар, байрамлар.

Талабалар мустақил иш мазмуни ва ҳажми.

№	Бўлим ва мавзулари	Мустақил таълимға оид вазифа ва тавсиялар	Бажариш муддати	Ҳажми соатда
1	Услубий раҳбарликнинг усул ва шакллари	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	1- ҳафта	
2	Услубий раҳбарликнинг ўтказил диган тадбирларда ўрни	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	2- ҳафта	2
3	Маданий маърифий ишларни ре жалаштиришда ҳудудға қараб, аҳо лиға хизмат кўрсатиш.	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	3- ҳафта	2
4	Клуб муассасасининг иш фаоли ятини тўғри ва мақсадли режала штиришда услубий ёрдам	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	4- ҳафта	2
5	Шаҳар, туман марказий маданият уйлари услубий бўлими вазифа	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	5- ҳафта	2
6	Аҳолини хоҳиш истакларини ан Лаш	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	6- ҳафта	2

7	Ўзбек халқ байрамларини ўтказишда услубий ёрдам	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	7- ҳафта	2
8	Миллий байрамларни ташкил этишда услубий тавсияномалар	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	8- ҳафта	2
9	Услубчининг маданий муассаса-ларда ўтказиладиган тадбирлардаги ўрни	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	9- ҳафта	2
10	Маданият муассасаларини ташкилий хусусиятлари	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	10- ҳафта	2
11	Тўғарак ишларини юритишда услубий ёрдам	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	11- ҳафта	2
12	Услубий раҳбарликнинг амалиёт фойдаланиши	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	12- ҳафта	2
13	Услубий раҳбарликни амалга оширишда техник воситалардан фойдаланиш	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	13- ҳафта	2
14	Маданий-маърифий фаолиятни демократлаштириш	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	14- ҳафта	2
15	Ўзбек санъатини тарғиб қилиш	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	15- ҳафта	2
16	Маданий-маърифий ишларини раҳбарлаштириш	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	16- ҳафта	2
17	Бадий хаваскорлик жамоалари фаолиятини ривожлантиришда услубий ёрдам	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	17- ҳафта	2
18	Ўтказилган тадбир тахлили	Ўқув адабиётлари ёрдамида му тақил ўзлаштириш	18- ҳафта	2

Маданий –маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фанидан тест саволлари 1- вариант

- Услубий раҳбарлик ким томонидан амалга оширилади
 А) Вилоят Хокимлиги
 Б) маданият ва спорт ишлари бошқармаси
 *В) республика илмий методик марказ
 Г) Маҳаллий ҳокимият
- Услубий раҳбарликнинг вазифалари нимадан иборат ?
 А) Маданият уйлари ишларини назорат қилиш
 Б) Маданият уйлари ишини юритиш
 В) Ходимлар билан ишлаш
 *Г) Маданият муассасалари иш фаолиятини тўғри ташкил этишда амалий ёрдам бериш
- маданий-маърифий ишларини ташкил этиш услублари ?
 А) Байрамларни сахналаштириш
 *Б) Тавсияномалар, услубий хатлар, сценарийлар тарқатиш
 В) маданий муассасаларда ўтказиладиган тадбирларга амалий ёрдам бериш
 Г) Иш тартибини сақлаш
- Режалаштиришда нималарга эътибор бериш лозим

- А) Кишиларни кўнгилли дам олиш эҳтиёжларини қондириш
- *Б) Худуддаги аҳолини миллати, жинси, ёши, талаб ва истаклари
- В) маҳаллий аҳолининг талаб ва истаклари
- Г) Юқори ташкилот топшириғи

5. Маданий муассасалари иш режаси таркиби неча бўлимдан иборат

- А) 9
- *Б) 13
- В) 17
- Г) 11

6. Шаҳар ва туманларда услубият хоналари қаерларга жойлашган

- А) маданият ва спорт ишлари бўлими
- Б) маданият саройи
- *В) Марказий маданият уйи
- Г) Алохида бинога

7. Тантанали байрам кечалари

- *А) маълум бир санага бағишланган
- Б) тўй ва маросимлар
- В) касб байрамлари
- Г) барчаси тўғри

8. Байрам ташкил этишда нималарга эътибор берилади ?

- А) Қатнашувчилар сони
- Б) Ўтказиш жлйи
- *В) Мавзу, ўтказиладиган худуд
- Г) Ўтказиш муддати

9. Маданият уйи ходимлари неча кишидан иборат ?

- А) 3
- Б) 12
- В) 5
- *Г) 7

10. Тўғарак машғулотлари ким томонидан олиб борилади.

- А) Бадий раҳбар
- Б) Акомпониатор
- В) директор
- *Г) маданият ходимлари

11. Тўғарак машғулотлари ҳафтада неча маротаба олиб борилади.?

- А) 3 маротаба
- Б) 5
- В) 4
- *Г) 2

12. машғулот неча соат олиб борилади ?

- *А) 2 соат
- Б) 45 минут
- В) 30 минут
- Г) 3 соат

13. Тўғарак қатнашчилари неча киши бўлиши керак

- А) 7 киши
- *Б) 12
- В) 18
- Г) 5

14. Маданият муассасаларда меъёрий хужжатлар ?

- А) ойлик,чорак,ярим йиллик иш режа
 - Б) ўтказиладиган тадбирлар ҳақида маълумот
 - В) сценарийлар,альбом
 - *Г) йиллик,ойлик иш режа,кундалик дафтар ва маълумотномалар
15. Тўғарак фаолияти ким томонидан назорат қилинади?
- *А) Бадиий раҳбар
 - Б) Маданият ходимлари
 - В) Тўғарак раҳбари
 - Г) А.Б вариант тўғри
16. Клуб кенгаши неча кишидан иборат?
- *А) 7 киши
 - Б) 10
 - В) 6
 - Г) 12
17. Ойлик иш режа шакли қандай ?
- А) Ўтказиш жойи
 - Б) Ўтказиш муддати
 - В) Қатнашчилар сони
 - *Г) мавзу, ўтказиш жойи,муддати,масъул
18. Маданият уйи йиллик иш режаси ким томонидан тасдиқланади.
- А) Директор
 - *Б) Маданият ва спорт ишлари бўлими
 - В) Хокимлик
 - Г) Барча вариантлар тўғри
19. Бадиий хаваскорлик жамоаларининг машғулоти асоси нима ?
- А) режа
 - *Б) Репертуар режа
 - В) қатнашчилар хохиши
 - Г) концерт дастури
20. тўғарак иш режасини ким томонидан тасдиқланади ?
- А) Бадиий раҳбар
 - *Б) директор
 - В) услубий марказ
 - Г) бўлим мудири
21. Маданият муассасалари нимага асосланиб иш юритади ?
- А) аҳоли хохиш истагига
 - *Б) Низомга
 - В) Юқори ташкилот кўрсатмасига асосланиб
 - Г) Барча вариантлар тўғри
22. маданият уйлари ким томонидан ташкил этилади ва фаолияти тўхтатилади ?
- А) маҳаллий хокимият
 - *Б) маданият ва спорт ишлари вазирлиги
 - В) Республика илмий услубий марказ
 - Г) А.Б вариант тўғри
23. маданият муассасаларининг асосий вазифалари ?
- А)аҳоли хизматга қилиш
 - Б)дам олишни ташкил этиш
 - В) талантларни излаб топиш
 - *Г) аҳолини сиёсий онгини ошириш,кўнгилли дам олишни таъминлаш,талантларни қўллаб-қувватлаш
24. Ўсьтеъдод ва талантларни излаб топиш учун қандай тадбирлар ташкил этилади.?

- А) Оммавий ва театрлаштирилган томошалар
 - *Б) Кўрик танлов ва фестиваллар
 - В) Оғзаки журнал ва концертлар
 - Г) мавзули кечалар
25. Режа нима ?
- А) Қилинадиган ишлар
 - Б) Ўтказиладиган тадбирлар
 - *В) Аввалдан қилинадиган ишларни белгилаб олиш
 - Г) меъёрий ҳужжатлар
26. Услубий ёрдам нима ?
- А) Ходимлар ишини тақсимлаш
 - Б) Буйруқ ва кўрсатмалар
 - *В) Оғзаки ва ёзма тавсияномалар
 - Г) Штатлар жадвалини тузиш
27. Ходимлар йўриқномаси ким томонидан ишлаб чиқарилади?
- А) маданият ва спорт ишлари вазирлиги
 - *Б) илмий услубий марказ
 - В) маданият ва спорт ишлари бўлими
 - Г) маданият уйи
28. Монтаж сўзининг маъноси нима ?
- *А) лотинча – улаш, боғлаш
 - Б) монтаж,
 - В) мотор
 - Г) қирқиш
29. Сценарий сўзининг маъноси ?
- * А) Байрамни қоғоздаги шакли
 - Б) режа тузиш ва бошқариш
 - В) сюжетлилик
 - Г) бирин-кетинлик
30. Ходимлар штат жадвали ким томонидан тасдиқланади ?
- А) Молия вазирлиги
 - Б) маданият ва спорт ишлари вазирлиги
 - В) Хокимлик
 - *Г) А.Б варианты тўғри
31. Техник воситалар нима ?
- А) сахна
 - Б) чирок
 - В) овоз кучайтиргич
 - *Г) овоз кучайтиргич, сахна декорациялари, чироклар
32. Оғзаки журнал нима ?
- *А) Бир неча саҳифадан иборат тадбир
 - Б) оғзаки тушунтириладиган тадбир
 - В) мавзули кеча
 - Г) барчаси тўғри
33. Клуб муассасасида нечта ходим фаолият кўрсатади.?
- А) 4
 - *Б) 3
 - В) 8
 - Г) 10
34. Маданият саройи штати нечта киши ?
- А) 28
 - Б) 30

- В) 10
 * Г) 18
35. Клубда нечта тўғарак фаолият кўрсатади ?
 А) 15
 Б) 11
 * В) 5
 Г) 7
36. Маданият муассасалари кимлар билан ҳамкорлик қилади ?
 А) мактаблар
 Б) ўқув юртлари
 В) Хокимият
 * Г) ўқув юртлари, маҳаллий хокимият, ташкилот ва муассасалар

2- вариант

1. Клуб муассасасида нечта ходим фаолият кўрсатади.?
 А) 4
 * Б) 3
 В) 8
 Г) 10
2. Сценарий сўзининг маъноси ?
 * А) Байрамни қўғоздаги шакли
 Б) режа тузиш ва бошқариш
 В) сюжетлилиқ
 Г) бирин-кетинлик
3. Услубий ёрдам нима ?
 А) Ходимлар ишини тақсимлаш
 Б) Буйруқ ва кўрсатмалар
 * В) Оғзаки ва ёзма тавсияномалар
 Г) Штатлар жадвалини тузиш
4. Оғзаки журнал нима ?
 * А) Бир неча саҳифадан иборат тадбир
 Б) оғзаки тушунтириладиган тадбир
 В) мавзули кеча
 Г) барчаси тўғри
5. маданият муассасаларининг асосий вазифалари ?
 А) аҳоли хизматга қилиш
 Б) дам олишни ташкил этиш
 В) талантларни излаб топиш
 * Г) аҳолини сиёсий онгини ошириш, кўнгилли дам олишни таъминлаш, талантларни қўллаб-қувватлаш
6. Клуб кенгаши неча кишидан иборат?
 * А) 7 киши
 Б) 10
 В) 6
 Г) 12
7. Маданият уйи ходимлари неча кишидан иборат ?
 А) 3
 Б) 12
 В) 5

- *Г) 7
8. Маданий муассасалари иш режаси таркиби неча бўлимдан иборат
- А) 9
- *Б) 13
- В) 17
- Г) 11
9. Исътёдод ва талантларни излаб топиш учун қандай тадбирлар ташкил этилади?
- А) Оммавий ва театрлаштирилган томошалар
- *Б) Кўрик танлов ва фестиваллар
- В) Оғзаки журнал ва концертлар
- Г) мавзули кечалар
10. Режа нима ?
- А) Қилинадиган ишлар
- Б) Ўтказиладиган тадбирлар
- *В) Аввалдан қилинадиган ишларни белгилаб олиш
- Г) меъёрий хужжатлар
11. Ходимлар йўриқномаси ким томонидан ишлаб чиқарилади?
- А) маданият ва спорт ишлари вазирлиги
- *Б) илмий услубий марказ
- В) маданият ва спорт ишлари бўлими
- Г) маданият уйи
12. Ойлик иш режа шакли қандай ?
- А) Ўтказиш жойи
- Б) Ўтказиш муддати
- В) Қатнашчилар сони
- *Г) мавзу, ўтказиш жойи, муддати, масъул
13. Клуб муассасасида неча ходим фаолият кўрсатади?
- А) 4
- *Б) 3
- В) 8
- Г) 10
14. Тўғарак фаолияти ким томонидан назорат қилинади?
- *А) Бадиий рахбар
- Б) Маданият ходимлари
- В) Тўғарак рахбари
- Г) А.Б вариант тўғри
15. Тўғарак машғулотлари ким томонидан олиб борилади.
- А) Бадиий рахбар
- Б) Акомпониатор
- В) директор
- *Г) маданият ходимлари
16. Режалаштиришда нималарга эътибор бериш лозим
- А) Кишиларни кўнгилли дам олиш эҳтиёжларини қондириш
- *Б) Худуддаги аҳолини миллати, жинси, ёши, талаб ва истаклари
- В) маҳаллий аҳолининг талаб ва истаклари
- Г) Юқори ташкилот топшириғи
17. Шаҳар ва туманларда услубият хоналари қаерларга жойлашган
- А) маданият ва спорт ишлари бўлими
- Б) маданият саройи
- *В) Марказий маданият уйи

- Г) Алохида бинога
18. Маданият саройи штати нечта киши ?
- А) 28
- Б) 30
- В) 10
- * Г) 18
19. Клубда нечта тўғарак фаолият кўрсатади ?
- А) 15
- Б) 11
- * В) 5
- Г) 7
20. Тантанали байрам кечалари
- * А) маълум бир санага бағишланган
- Б) тўй ва маросимлар
- В) касб байрамлари
- Г) барчаси тўғри
21. Ходимлар штат жадвали ким томонидан тасдиқланади ?
- А) Молия вазирлиги
- Б) маданият ва спорт ишлари вазирлиги
- В) Хокимлик
- * Г) А.Б варианты тўғри
22. Маданият муассасалари кимлар билан ҳамкорлик қилади ?
- А) мактаблар
- Б) ўқув юртлари
- В) Хокимият
- * Г) ўқув юртлари, маҳаллий хокимият, ташкилот ва муассасалар
23. тўғарак иш режасини ким томонидан тасдиқланади ?
- А) Бадий раҳбар
- * Б) директор
- В) услубий марказ
- Г) бўлим мудири
24. маданият муассасаларининг асосий вазифалари ?
- А) аҳоли хизматга қилиш
- Б) дам олишни ташкил этиш
- В) талантларни излаб топиш
- * Г) аҳолини сиёсий онгини ошириш, кўнгилли дам олишни таъминлаш, талантларни қўллаб-қувватлаш
25. Услубий раҳбарлик ким томонидан амалга оширилади
- А) Вилоят Хокимлиги
- Б) маданият ва спорт ишлари бошқармаси
- * В) республика илмий методик марказ
- Г) Маҳаллий хокимият
26. Услубий раҳбарликнинг вазифалари нимадан иборат ?
- А) Маданият уйлари ишларини назорат қилиш
- Б) Маданият уйлари ишини юритиш
- В) Ходимлар билан ишлаш
- * Г) Маданият муассасалари иш фаолиятини тўғри ташкил этишда амалий ёрдам бериш
27. Техник воситалар нима ?
- А) сахна

- Б) чирок
 - В) овоз кучайтиргич
 - *Г) овоз кучайтиргич, сахна декорациялари, чироклар
28. Маданият муассасалари нимага асосланиб иш юритади ?
- А) аҳоли хошии истагига
 - *Б) Низомга
 - В) Юқори ташкилот кўрсатмасига асосланиб
 - Г) Барча вариантлар тўғри
29. маданият уйлари ким томонидан ташкил этилади ва фаолияти тўхтатилади ?
- А) маҳаллий ҳокимият
 - *Б) маданият ва спорт ишлари вазирлиги
 - В) Республика илмий услубий марказ
 - Г) А.Б вариант тўғри
30. Услубий ёрдам нима ?
- А) Ходимлар ишини тақсимлаш
 - Б) Буйруқ ва кўрсатмалар
 - *В) Оғзаки ва ёзма тавсияномалар
 - Г) Штатлар жадвалини тузиш
31. тўғарак иш режасини ким томонидан тасдиқланади ?
- А) Бадий раҳбар
 - *Б) директор
 - В) услубий марказ
 - Г) бўлим мудири
- 32 Тўғарак машғулотлари ҳафтада неча маротаба олиб борилади.?
- А) 3 маротаба
 - Б) 5
 - В) 4
 - *Г) 2
33. Тўғарак қатнашчилари неча киши бўлиши керак
- А) 7 киши
 - *Б) 12
 - В) 18
 - Г) 5
34. Тўғарак машғулотлари ҳафтада неча маротаба олиб борилади.?
- А) 3 маротаба
 - Б) 5
 - В) 4
 - *Г) 2
35. Байрам ташкил этишда нималарга эътибор берилади ?
- А) Қатнашувчилар сони
 - Б) Ўтказиш жлйи
 - *В) Мавзу, ўтказиладиган ҳудуд
 - Г) Ўтказиш муддати
36. Бадий хаваскорлик жамаоларининг машғулоти асоси нима ?
- А) режа
 - *Б) Репертуар режа
 - В) қатнашчилар хошии
 - Г) концерт дастури

3- вариант

1. Режалаштиришда нималарга эътибор бериш лозим
 - А) Кишиларни кўнгилли дам олиш эҳтиёжларини қондириш
 - *Б) Худуддаги аҳолини миллати, жинси, ёши, талаб ва истаклари
 - В) маҳаллий аҳолининг талаб ва истаклари
 - Г) Юқори ташкилот топшириғи
2. машғулот неча соат олиб борилади ?
 - *А) 2 соат
 - Б) 45 минут
 - В) 30 минут
 - Г) 3 соат
3. Маданият муассасалари кимлар билан ҳамкорлик қилади ?
 - А) мактаблар
 - Б) ўқув юртлари
 - В) Хокимият
 - *Г) ўқув юртлари, маҳаллий хокимият, ташкилот ва муассасалар
4. Услубий раҳбарлик ким томонидан амалга оширилади
 - А) Вилоят Хокимлиги
 - Б) маданият ва спорт ишлари бошқармаси
 - *В) республика илмий методик марказ
 - Г) Маҳаллий хокимият
5. Маданий муассасалари иш режаси таркиби неча бўлимдан иборат
 - А) 9
 - *Б) 13
 - В) 17
 - Г) 11
6. Шаҳар ва туманларда услубият хоналари қаерларга жойлашган
 - А) маданият ва спорт ишлари бўлими
 - Б) маданият саройи
 - *В) Марказий маданият уйи
 - Г) Алохида бинога
7. Тантанали байрам кечалари
 - *А) маълум бир санага бағишланган
 - Б) тўй ва маросимлар
 - В) касб байрамлари
 - Г) барчаси тўғри
8. Байрам ташкил этишда нималарга эътибор берилади ?
 - А) Қатнашувчилар сони
 - Б) Ўтказиш жлйи
 - *В) Мавзу, ўтказиладиган худуд
 - Г) Ўтказиш муддати
9. Маданият уйи ходимлари неча кишидан иборат ?
 - А) 3
 - Б) 12
 - В) 5
 - *Г) 7
10. Тўғарак машғулотлари ким томонидан олиб борилади.

- А) Бадиий рахбар
 - Б) Акомпониатор
 - В) директор
 - *Г) маданият ходимлари
- 11 Тўғарак машғулотлари ҳафтада неча маротаба олиб борилади.?
- А) 3 маротаба
 - Б) 5
 - В) 4
 - *Г) 2
- 12 Услубий раҳбарликнинг вазифалари нимадан иборат ?
- А) Маданият уйлари ишларини назорат қилиш
 - Б) Маданият уйлари ишини юритиш
 - В) Ходимлар билан ишлаш
 - *Г) Маданият муассасалари иш фаолиятини тўғри ташкил этишда амалий ёрдам бериш
13. Тўғарак қатнашчилари неча киши бўлиши керак
- А) 7 киши
 - *Б) 12
 - В) 18
 - Г) 5
14. Маданият муассасаларда меъёрий ҳужжатлар ?
- А) ойлик, чорак, ярим йиллик иш режа
 - Б) ўтказиладиган тадбирлар ҳақида маълумот
 - В) сценарийлар, альбом
 - *Г) йиллик, ойлик иш режа, кундалик дафтар ва маълумотномалар
- 15 Тўғарак фаолияти ким томонидан назорат қилинади?
- *А) Бадиий рахбар
 - Б) Маданият ходимлари
 - В) Тўғарак раҳбари
 - Г) А.Б вариант тўғри
16. Клуб кенгаши неча кишидан иборат?
- *А) 7 киши
 - Б) 10
 - В) 6
 - Г) 12
17. маданият уйлари ким томонидан ташкил этилади ва фаолияти тўхтатилади ?
- А) маҳаллий ҳокимият
 - *Б) маданият ва спорт ишлари вазирлиги
 - В) Республика илмий услубий марказ
 - Г) А.Б вариант тўғри
18. Маданият уйи йиллик иш режаси ким томонидан тасдиқланади.
- А) Директор
 - *Б) Маданият ва спорт ишлари бўлими
 - В) Ҳокимлик
 - Г) Барча вариантлар тўғри
19. Тўғарак фаолияти ким томонидан назорат қилинади?
- *А) Бадиий рахбар
 - Б) Маданият ходимлари
 - В) Тўғарак раҳбари
 - Г) А.Б вариант тўғри

20. тўғарак иш режасини ким томонидан тасдиқланади ?
А) Бадиий рахбар
*Б) директор
В) услубий марказ
Г) бўлим мудири
21. Маданият муассасалари нимага асосланиб иш юритади ?
А) аҳоли хохиш истагига
*Б) Низомга
В) Юқори ташкилот кўрсатмасига асосланиб
Г) Барча вариантлар тўғри
22. Техник воситалар нима ?
А) сахна
Б) чирок
В) овоз кучайтиргич
*Г) овоз кучайтиргич,сахна декорациялари,чироқлар
23. маданият муассасаларининг асосий вазифалари ?
А)аҳоли хизматга қилиш
Б)дам олишни ташкил этиш
В) талантларни излаб топиш
*Г) аҳолини сиёсий онгини ошириш,кўнгилли дам олишни таъминлаш,талантларни кўллаб-қувватлаш
24. Исътъдод ва талантларни излаб топиш учун қандай тадбирлар ташкил этилади.?
А) Оммавий ва театрлаштирилган томошалар
*Б) Кўрик танлов ва фестиваллар
В) Оғзаки журнал ва концертлар
Г) мавзули кечалар
25. Бадиий хаваскорлик жамаоларининг машғулоти асоси нима ?
А) режа
*Б) Репертуар режа
В) қатнашчилар хохиши
Г) концерт дастури
26. Маданият саройи штати нечта киши ?
А) 28
Б) 30
В) 10
* Г)
27. Ходимлар йўриқномаси ким томонидан ишлаб чиқарилади?
А) маданият ва спорт ишлари вазирлиги
*Б) илмий услубий марказ
В) маданият ва спорт ишлари бўлими
Г)маданият уйи
- 28 . Монтаж сўзининг маъноси нима ?
*А) лотинча – улаш,боғлаш
Б) монтаж,
В) мотор
Г) қирқиш
29. Ойлик иш режа шакли қандай ?
А) Ўтказиш жойи
Б) Ўтказиш муддати
В) Қатнашчилар сони
*Г) мавзу, ўтказиш жойи,муддати,масъул
30. Ходимлар штат жадвали ким томонидан тасдиқланади ?

- А) Молия вазирлиги
 - Б) маданият ва спорт ишлари вазирлиги
 - В) Хокимлик
 - *Г) А.Б варианты тўғри
31. Режа нима ?
- А) Қилинадиган ишлар
 - Б) Ўтказиладиган тадбирлар
 - *В) Аввалдан қилинадиган ишларни белгилаб олиш
 - Г) меъёрий хужжатлар
32. Оғзаки журнал нима ?
- *А) Бир неча саҳифадан иборат тадбир
 - Б) оғзаки тушунтириладиган тадбир
 - В) мавзули кеча
 - Г) барчаси тўғри
33. Клуб муассасасида неча ходим фаолият кўрсатади.?
- А) 4
 - *Б) 3
 - В) 8
 - Г) 10
34. Сценарий сўзининг маъноси ?
- * А) Байрамни қоғоздаги шакли
 - Б) режа тузиш ва бошқариш
 - В) сюжетлилиқ
 - Г) бирин-кетинлик
35. Клубда неча тўгарак фаолият кўрсатади ?
- А) 15
 - Б) 11
 - *В) 5
 - Г) 7
36. 18 Услубий ёрдам нима ?
- А) Ходимлар ишини тақсимлаш
 - Б) Буйруқ ва кўрсатмалар
 - *В) Оғзаки ва ёзма тавсияномалар
 - Г) Штатлар жадвалини тузиш

**Маданий - маърифий ишларни режалаштириш ва услубий раҳбарлик фанидан ёзма
иш ўтказиш вариантлари**

1-вариант

- 38. Маданий маърифий муассасага тариф беринг.
- 39. Режалаштириш нима?
- 40. Бадиий-оммавий тадбирлар деганда нималарни тушунасиш?

2-вариант

- 1. Бадиий-оммавий тадбирларнинг асосий иш шакллари нималардан иборат?
- 2. Услубий раҳбарликни предметлари нималардан иборат?

3. Маданий маърифий муассасалар ишини кандай режалаштирилади?

3-вариант

1. Маданий маърифий муассасаларни фаолияти кандай?
2. Маданий маърифий муассасалар кандай бошқарилади?
3. Уз-узини бошқариш нима?

4-вариант

1. Низом нима?
2. Услубий раҳбарлик нима?
3. Ташкилий хужалик ишлари кандай юритилади?

5-вариант

1. Иш режалари кандай тузилади?
2. Маданий маърифий муассасалар фаолиятини илмий асосда ташкил этиш кандай амалга оширилади?
3. Ўзбекистон санъати намоёндаларини хорижий мамлакатлар билан маданий маърифий фаолиятидаги алоқаси кандай?

6-вариант

1. Ўзбек санъатининг хорижий мамлакатларда намоёниш этилиши ҳақида тушунтириш.
2. Маданий маърифий муассаса сценарийсининг моҳияти нимада?
3. Сценарийга таъриф беринг?

7-вариант

1. Неча хил қуринишдаги сценарийлар мавжуд?
2. Ўзбекистонда оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармасининг макс. два вазифалари нимадан иборат?
3. Ўзбекистонда кандай Янги наشريётлар пайдо бўлди?

8-вариант

1. Республикада «Ўзбектеатр» янги ижодий-ишлаб чиқариш бирлаш-маси қачон ташкил топди ва унинг фаолият моҳияти нимадан иборат?
2. Маданий муассасалар фаолиятида маърифий ишларни кандай режалаштирилади?
3. Раҳбарликнинг кандай турлари мавжуд?

9-вариант

1. Рағбатлантириш нима?
2. Бадиий-оммавий тадбирларда фойдаланиладиган воситаларнинг роли деганда нимани тушунасиз?
3. Бадиий-оммавий тадбирларда фойдаланиладиган воситаларнинг кандай турлари мавжуд?

10-вариант

1. Бадиий-оммавий тадбирларда жонли суз воситаси нималардан иборат?
2. Бадиий-оммавий тадбирларда бадиий суз воситасидан кандай фойдаланамиз?
3. Байрам сузига таъриф беринг.

11-вариант

1. Байрамларни уюштиришда маданий муассасаларни роли кандай?
2. Байрамларни уюштиришда ташкилотчининг вазифаси ва роли нималардан иборат?
3. Байрамларни мохияти кандай ахамиятга эга?

12-вариант

1. Бадиий –оммавий тадбирларнинг узига хос принциплар ва функциялари деганда нимани тушунаси?
2. Принцип сузига таъриф беринг.
3. Маданий маърифий ишларнинг кандай принциплари мавжуд?

Ўзлаштириш назорати

Семестр бўйича билимни назорат қилиш турлари :

Семестр	Назорат тури	Балл	Максимал балл	Ўтиш балли
	Жорий	45	45	24,75
	Оралиқ	40	40	22
	Якуний	15	15	8,25
Жами (жорий ва оралиқ)		85	85	46,75
Жами (якуний)		15	15	8,25
Жами		100	100	55,0

Талаба билимини баҳолаш :

Аъло (100– 86 %)		Яхши (85- 71 %)		Қониқарли (70 – 56 %)		Қониқарсиз (55 % дан кам)	
Балл		Балл		Балл		Балл	
Мин	Макс	Мин	Макс	Мин	Макс	Мин	Макс
86	100	71	85	56	70	0	55

Аъло	Яхши	Қониқарли	Қониқарсиз
86дан 100 баллгача	71 дан 85 баллгача	56 70 баллгача	0 дан 55 баллгача
Хулоса ва қарор қабул қилиш. Ижодий фикрлай олиш.Мустақил	Мустақил мушоҳада юритиш.Амалда қуллай олиш.Моҳиятини тушу-	Моҳиятини тушуниш. Билиш,айтиб бериш.Та- саввурга эга бўлиш.	Аниқ тасаввурга эга эмаслик. Билмаслик.

мушоҳа-да юретиш.Амалда қул- лай олиш.Моҳиятини тушуниш.Билиш айтиб бериш.Тасаввурга эга бўлиш.	ниш.Билиш,айтиб бериш Тасаввурга эга бўлиш.		
---	--	--	--

Жорий баҳолаш мезонлари (Ж.Б.)

Талаба амалий машғулотларда редажаги мавзулар асосида турли хил топшириқларни бажаради.Мустақил иш жарёнида бўлса,амалий машғулотлардаги ишларни якунлайди.

Жорий баҳолаш уч маротаба ўтказилади:

1. Жорий баҳолаш - 15 балл
2. Жорий баҳолаш - 15 балл
3. Жорий баҳолаш - 15 балл

Жами 45 балл

Шундан 15-балл _____Мустақил иш учун

		7-семестр	8-семестр
Бир пара машғулотга қатнашиш -	3 балл	3,8 балл	
1. Уй топшириғини вақтида бажариш -	0,7 балл	0,9 балл	
2. Сифатли бажариш -	0,7 балл	0,9 балл	
3. Мазмунли ўзлаштириш ва дарсдаги фаоллик -	0,7 балл	0,9 балл	
4. Талабанинг интизоми учун -	0,9 балл	1,1 балл	

Оралик назоратини баҳолаш мезонлари :

ОБ - 40 балл. Оралик назорати 2 марта амалга оширилади.

Ҳар бир ёзма иш натижаси 20 баллгача баҳоланади:

А) Саволни мазмун моҳиятини очиб бергани учун	- 5 балл
Б) Мустақил фикрлай олгани учун	- 5 балл
В) Талаба фикр илмий асослангани учун	- 5 балл
С) Саволни давр билан боғлагани учун	- 5 балл
ЖАМИ :	- 20 балл

Якуний назоратни баҳолаш мезонлари :

Якуний назорат учун - 15 балл. Якуний назорат таянч иборлари вариантлари асосида ёки ўтилган мавзулар юзасидан оғзаки равишда олинади. Агар таянч ибора вариантлари асосида ёзма равишда олинса у қўйидагича тақсимланади.

Семестрлар бўйича талабалар билимини назорат қилиш турлари.

Семестр	ОБ	ЖБ	ЯБ	Жами	Қон-сиз	Қон-ли	Яхши	Аъло
7-8	40	45	15	100	0-55	56-70	71-85	86-100

Якуний назорат иш шаклида ўтказилади ва баллар қўйидагича тақсимланиди

1. Имловий саводхонлик	- 2,5 балл
2. Хуснихат	- 2 балл
3. Фикрларни очиқ ёзиш	- 2,5 балл
4. Таянч ибораларни шархлай олиш	- 2,5 балл
5. Адабиётлар, цитаталардан унумли фойдаланиш	- 2 балл
6. Мустақил фикрлаш	- 3,5 балл
Жами :	- 15 балл

Semestrlar bo'yicha talabalar bilimini nazorat qilish turlari

Semestr	Nazorat turi	Soat hajmi	Maksimal ball(100%)	O'tish bali (55%)
7	Joriy N1	3	15	8,4
	Joriy N2	3	15	8,4
	Joriy N3	4	15	8,4
	Oraliq N1	5	20	11,0
	Oraliq N2	5	20	11,0
	Jami (joriy va oraliq)	20	85	46,7
	Jami (yakuniy)		15	8,4
8	Joriy N1	8	15	8,4
	Joriy N2	9	15	8,4
	Joriy N3	9	15	8,4
	Oraliq N1	4	20	11,0
	Oraliq N2	4	20	11,0
	Jami (joriy va oraliq)	34	85	46,7
	Jami (yakuniy)		15	8,4
Jami		54	100	55,0